

WWW.UNILS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

СВЕСКА X.

Сарајево, Октобар 1894.

год. VIII.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: В. С. Поповић, протојереј.

О ХРИШЋАНСКОМ ВАСПИТАЊУ ДЈЕЦЕ ДО ШКОЛЕ*).

Посветио сјени **Јова Перовића**,
учитеља и народног мученика
Поп Јован Гргуревић.

I. Шта је хришћанско васпитање?

Васпитање је у опште тако руковођење дјетета како би оно, кад одрасте умјело и могло што лакше и сретније живљети на земљи; а хришћанско је васпитање нарочито одређено и на то, да човјека у овом кратком земаљском животу припреми за небески вјечити живот, за учесника у царству Божије славе.

Ријеч *васпитање* долази од глагола *питати* и значи хранити дијете тјелесно и душевно, т. ј. стварати му такве услове, који ће бити корисни његовом тјелесном и душевном развијању, а уклањати све, што би томе од штете било.

Христос је обртна тачка свега човјечанства од почетка па до сад. „Он је својим радом и својим животом најбољи

учитељ и васпитач за човјечанство“. Хришћанство, које је постало од Њега јесте вјера у Бога, који је постао човјеком и вјера у човјека, који је постао Богом. Једном ријечи: Христос је основао вјеру, у којој се измирило човјечанство са Божанством и коначни дух са бесконачним. Вјера ова, учећи човјека о тјелесном и моралном здрављу земаљскога живота у исто доба припрема га и за блажено царство вјечнога живота. Само је хришћанска вјера за човјечанство спасоносна, те за то и њено васпитање за свакога човјека мора бити најважније.

У хришћанском васпитању најпречи је посао васпитачу наћи центрум животног организма човјечијег, од кога потиче храна цијелом тијелу његовом. Кад проучимо склоп човјечијега тијела, наћи-

*) При изради овог предмета највише сам се помогао књигом: „О хришћанском васпитању“ И. Базарова. Писац.

Вемо да је *срце* она тачка, из које извиру сви правци његовога душевнога рада и из које полази тјелесна храна цијеломе тијелу. Срце пречишћа крв у човјеку и готови је за храну тјелесну; тако исто оно осјећа и сваки рад душевни, те наводи ум на извршење истога. Мудри Соломон ово је добро знао, за то је своје дијете и учио овако: „сврх свега што се чува, чувај срце свје, јер из њега излази живот“ (Прит. 4, 23). А Христос вели да од срца излазе зле помисли (Мат. 15, 19). Из овога јасно се види да срце врши најглавнију улогу у тјелесном и моралном животу човјека, за то му и морамо при васпитању највишу пажњу поклањати. До васпитања дјетињег срца највише стоји какво ће дијете доцније као човјек бити. Заражено и покварено човјечије срце води човјека из погрешке у погрешку; а на против срце, правилно васпитано и облагорођено, узрок је земаљској и небесној срећи човјека.

Признајемо и ми да треба да је срце потчињено разуму и да се по њему управља. Без разума срце је слијепо. Али уз ово ми треба да знамо и то, да сваки рад, који се по самом разуму без учешћа срца ради, бива без воље и нема никакве пријатности ни занимљивости. Сваки човјек у свом раду треба да ужива, а то уживање долази од срца. Рад без срца је млтав и нема живости никакве. Ако је срце упућено к правој циљу некога предузећа, лако ће се онда и разум одлучити на оно, што се у њему изискава. Као што човјек живи душом, тако и срце живи љубављу; суштина је љубави тежња да се нешто савлада, те да се у савладаном послу доцније ужива и наслађује. Другим ријечима: срце треба да осјети и позна неки предмет, па ће оно навести све душевне силе да раде на

њему у интересу одређене цијељи. — Темељ је нарастеног начела за човјечанство вјера у Бога, а орган наше душе, којом се та вјера усваја, јесте срце. Срце се раније почиње ширити и развијати, него душа; за то и васпитање треба отпочети раније над срцем, него над душом.

Извор за васпитање дјетињег срца треба да буде учење науке Христове; јер једино хришћанство показало је човјеку право опредјелење његово, т. ј. пут, којим човјек треба да се управља. Хришћанство најјасније упознаје човјека са истинитим Богом и вјечним животом.

Питање је сад, да ли је могуће да се мало дијете одма из почетка може упознавати са великим и дубоким истинама хришћанства и да ли ће их оно моћи разумијевати? Могуће је. Христова наука има тако чудновато својство да је приступачна и маломе дјетету; но за то опет и неисцрпива највећим филозофима и најдубљим мислиоцима. Христова је наука хуманитарна, и налази се у природи самога човјека, те због тога и заслужује да се одма из почетка мало дијете њој приучава и привикава. Док дијете природно напредује и развија се треба да се с тим у поредо и поступно у њему развијају и појмови о хришћанским истинама. Наука је Христова чиста, за то и душа дјетиња док је још чиста и непокварена боље ће се тој науци привијати и прилагођавати. Христос вели: „ако се не повратите и не будете као дјеца, нећете ући у царство Божије“ (Мат. 18, 3).

Кад се дијете крштава оно се у лицу свога кума (воспријемника) завјетује Богу да ће се вјерно држати начела Христове вјере. Начела су та: *вјера, љубав и нада* и укорјењују се у дјетињој души на крштењу призивањем св. Духа од стране свештеника. Поступно развијајући се ди-

јете тјелесно развијају се у њему и та начела хришћанске вјере.

Пођимо сада поступно за тјелесним развијањем дјетета, па ћемо опазити како се једно за другим у природи његовој јављају та начела Христове вјере. И св. апостол Павле учи нас, да је човјечије тијело стан св. Духа (I. Кор. 3, 16).

Одмах од првих дана његовог рођења погледајмо мало невинашце у колијевци како је мирно и задовољно! Ако се кад год и чује да заплаче, то бива једино ушљед природног нагона од глади или каквог тјелесног бола, но ипак без сваког учешћа од стране разума. Сва шаренила и све промјене у његовим очима не чине још никаквих промјена у његовим душевним осјећајима; јер се види да је према свему равнодушно и једнако. У његовој души још се нијесу развили осјећаји разликовања бијелог од црног, или прошлости од садашњости, нити пак пре-сућује, шта ће бити у будућности. Његова чула, која се додирују са спољашњим свијетом примају те додире са свим просто онако, као што и долазе. — Св. апостол Павле одређујући, шта је вјера, вели: „вјера је тврдо чекање онога, чему се надамо и доказивање онога, што не видимо“ (Евр. 11, 1). Кад узмемо у обзир ове ријечи св. апостола Павла, па их упоредимо са првим стањем дјетиње душе, онда дознајемо, да се начело вјере налази у самој природи дјетињој.

Идимо овако у посматрању и даље за развијањем нашег дјетета, пазимо сваки покрет његовог тијела и душе до времена, када треба наставити право хришћанско васпитање над њим; јер је врло потребно, да добро познамо онога с ким посла имамо.

Дјете развијајући се тјелесно у исто доба развија се и душевно. Из онога мирнога и неразумнога свог стања, које

се с вјером срањује дијете поступно долази у доба, када га из околине предмети почну изненађивати и занимати. — Први утисци из најближе околине сада изазивају у души дјетињој и нека осјећања, која се опажају на извјесним покретима или изражајима тијела дјетињег. Ови први утисци остављају за собом у души дјетињој и неки траг, из кога се постепено доцније прави извјесно знање. У овој периоди дјетињег развитка, у души дјетињој јавља се нова божанска клица, а то је, дијете *почиње љубити*. Први је предмет дјетиње љубави мати, јер она дијете његује и храни, милује и љуби. Дијете док је још тјелесно слабо и у свему од матере зависно и само ослања се у свему на њу и све јој вјерује; а мати пак задовољавајући своје дијете развија у њему љубав према себи. И тако у дјетету природно се рађа вјера, а из вјере истиче љубав. Сам је Бог својом свемогућом десницом ово засијао у природи дјетета и одредио, да тако буде.

Идући овако још даље и пратећи дјетињи развитак долазимо и до трећег периода дјетињег узраста. Дијете расте и напредује, излази из колијевке и ослања се на своје ноге. Упоредо са тјелесним развитком развија и своја млађана чувства вјере и љубави према предметима, који су у његовом животу с њим тјелесно везани. Дијете с повјерењем гледа у очи свога оца, а с љубављу притискује груди материне. Оно још и сад задовољава се малим и уским оквиром свога живота, али се овај оквир разликује од онога, којим је дијете у колијевци живјело. Тамо оно није осјећало ни о прошлости ни о будућности, а сада клупче свога живота развија у жицу, рађа у срцу нов осјећај, који тежи, да се задовољи — дијете почиње појимати будућност. Перијод овај у дјетињем раз-

вијању врло је важан, за то васпитачи треба сада да су најпажљивији према својим васпитаницима. Овај нови осјећај васпитачи треба брижљиво да чувају и његују и да не допусте да се чим било занемари или запусти. Узмимо за примјер овоме једну биљку са цвијетом, и поставимо је у такав положај да јој сунчана свјетлост долази са једне стране и то кроз какав мали отвор, па ћемо видјети да ће из свију сила вући нагињати се онамо, од куд јој свјетлост долази. Окренемо ли пак цвијет на другу страну, за извјесно вријеме опазнићемо га да се опет вратио пређашњем положају. Као што је цвијету потребна сунчана свјетлост тако је исто за човјечије срце потребна нада. Сам је Бог у човјечије срце наду засадио. Човјек без наде вене, као цвијет без свјетлости.

Вјера, љубав и нада, три су начела хришћанства и налазе се у природи дјетињој; гдје их је сам Бог својом свемогућом десницом засијао.

2. Корист хришћанског васпитања.

Као што смо у напријед видјели, развитак човјечије природе иде по начелима хришћанске вјере, те и због тога већ је потребно из раније с дјететом почињати хришћанско васпитање.

Хришћанска вјера уводи људе у вјечити живот, у царство Божије, које је највећа и најправеднија награда свакоме човјеку за његов хришћански живот на земљи.

Осим тога има људи, који свој живот вежу за природу и не признају никаквога натприроднога, душевнога животога; брину се само о својој трбуху и тијелу угађају, а на душу се и не осврћу. Таки људи обично се зову материјалистима и они не чине никакве користи друштву у коме живе, те сљедствено ни својој души не теку мјеста код Бога. Људи, који се сувише

одаду материјалном богаству, они донекле могу у томе и успјети, али живе и умиру, као проста животиња, која нема никаквих идеала ни осјећања какве натприродне узвишености. Хришћанско васпитање најбољи је и најсигурнији пут да човјека из те пропасти извуче. Хришћанство учи човјека душевноме, а не материјалноме благу. Св. ап. Павле учи нас, да му је Христос сам рекао, да се сила Божија јавља у слабости (II. Кор. 12, 9). Ми смо, људи, по себи слаби и немоћни, за то нам и јесте хришћанство врло потребно, јер ћемо се њиме оснажити и окрјепити.

Човјек, ако не живи по начелима Хришћанске вјере, свој живот на зло употребљава; такав човјек без свјетлости лута по мраку мудровања и не може својој души да нађе сталног пристаништа ни одмора. Ко се не загријава ватром Божанске љубави, тај нема осјећања пријатности, нити пак каквог уживања; а ко се пак не нада каквој награди или користи за извјесни посао, кога ради, живот му је очајан, јер нешто ради, а не зна зашто ради.

На против, погледајте човјека, који живи по начелима хришћанске вјере, т. ј. који тврдо *вјерује* који искрено *љуби* и сигурно се *нада* па ћете се увјерити, да је весео и задовољан и да у цијељи свога посла напредује. Оваки људи су стални и истрајни и не дају се ни чим поколебати. За ово имамо ми много доказа код св. апостола и мученика христове вјере; а тврде нам то и многи наши народни мученици, који тврдом вјером у Бога, жарком љубављу свога народа и домовине и сталном надом на блажено стање вјечнога живота стекосе велике славе на земљи, и царства Божијега на небу.

3. Главнија средства за хришћ. васпитање

Кад свештеник крштава дијете узме га у руке и три пут погружава у воду,

а то значи, осим спирања праотачаског гријеха, обраћати дјете нашој послушности. Послушност је најглавније средство за хришћанско васпитање. Гдје нема послушности, ту нема ни разговора о напретку у раду. У сваком послу послушност се изискава, а код хришћанског васпитања на првом мјесту. „Гдје се старији не слушају ту Бог не помаже“, вели наша народна пословица. Да се код дјетета постигне послушност највише стоји до друштва, у коме се налази. Особито кућна чељад, с којима дијете највише борави треба да су међу собом, једно другоме послушни; јер све, што дијете види да други ради, тежи да и оно само то исто ради.

Осим тога дијете треба довољно да има љубави и повјерења према својим васпитачима; а то ће омет зависити највише до самих васпитача. Васпитачи треба да поступају са својим васпитаницима тако, како ће им ови све вјеровати и како ће их вољети. Волите ви своју дјецу, па ће и они вас вољети; али то волење не смије бити мазење. Васпитач треба вазда да је дошљедан према свом васпитанику и да му говори истину. Дјетету се не смије ништо обећавати, што му се не мисли учинити. Ако дијете нешто од старијих захтијева, треба га задовољити; но ако је то немогуће, или се због њега не смије, онда га треба о томе на неки начин увјерити. Ал кад се пак не може ни увјерити, онда се каже да је то само једноме Богу могуће, а не нама; и оно треба да нашој ријечи вјерује (догмат).

Даље, дијете треба да има и воље за оним што ради. Да дијете има воље за нечим стоји највише до тога како се сами васпитачи за исто заузимају. Што се пред дјецом ради треба да иде од

ерца, да је весело и с вољом, па ће се то и дјетету допасти. Нека дијете ништа не ради под притиском туђе воље, него нека је слободно у својим пословима. За дијете треба бирати такве радње, које му неће доносити ни физичке ни моралне штете, и које ће одговарти његовој тјелесној и душевној развијености. На дијете треба вазда пазити, но тако да оно не осјети у томе каквог душевног притиска. Дијете не треба водити на опасна мјеста, а — уклањати испред њега све, што би му шкодило, било тјелесно или морално, док не добије толико душевне снаге да само разликује добро од зла.

Да се у дјетету створи воља за нечим требају извјесне побуде. Њих има много и разноврсне су, те остављају и разне упечатке на души дјетињој; због овога веома је потребно, да васпитач пазе на избор средстава, којима ће побуђивати дијете на неки рад. Много стоји до тих средстава хоће ли се дјетињом вољом правилно управљати. Многи упечатаци, који се од побуда задржавају на дјетињој души с почетка су тамни и нејасни, али доцније развијају се као пупољак на цвијету, и из њих стварају се разне мисли, као из унутрашњих појмова и осјећања. Отуда је оно, што ћемо често чути и видјети код мале дјеце, а чудићемо се, од куд она то знаду. Родитељи, односно васпитачи, треба особито да пазе, да пред малом дјецом не говоре и не раде оно, што би било непристојно; изговарајући се да дијете ово или оно још не разумије. Ово нам јасно казује како с малом дјецом одмах из почетка треба поступати, па да се у њима развије правилна воља и здрав разум и да се сачувају доцније од неваљалих ријечи и рђавих радња.

Нема користи натупати дјецу главу ни које каквим сувопарним правилима или текстовима. Дјеца од оваковога учења немају користи, већ шта више затупљују разум. Што се год дјеци предаје, треба то и да разумију. Овђе је главно, да дјеци треба бирати све, што је за дјецу. На овај начин не би било предмета, из кога и дијете не би нешто разумијело. Ни апстрактни предмети нијесу са свим дјеци неприступачни; само с тим условом да оно, што им се из њих казује буде одабрано, а казивање љубављу и живошћу зачињено. Васпитач сам треба да је одан своје предмету и да у њему ужива, па ће онда ту и дјетиње воље бити.

Живи примјер највише на дијете утиче. Најприје сам васпитач пред дјететом треба да ради све што је за дјецу, али живо и са одушевљењем, па смо сигурни да ће ту и успјеха бити. Живи примјер предмету даје најбољи живот и с поља и из нутра. Ако дјетету станемо пушити главу које-каквим правилима, неживљавајући их примјерима, теретићемо дјетињу душу и срце и нећемо имати успјеха. Овим се начином душа не богати знањем, а срце не учествује у послу. Још је горе, ако се дјетету украђују забрањене ствари штапом, као што је то код наших родитеља већином обичај. У оваком случају дијете осјећа велики притисак и неправду на души и губи љубав и повјерење према васпитачима, без чега они нијесу у стању дијете васпитати. Док је дјетиња душа њежна и растворена, с дјететом треба опрезно поступати, те потпомагати и развијати божанска начела у природи њиховој, а не убијати их. Јер, што год дјеца у својим младим данима задрже на својој млађаној души, за њих је доцније то најчвршће знање и највећа светиња.

Природа дјетиња у своје развијању иште непрестаних и сталних побуда; због тога је Бог у човјеку засио још једно хришћанско начело, и то је *нада*. Нада се показује као казна или као награда и у васпитању дјетета игра велику улогу. Она је један елемент у човјечијем животу и у души не одваја се од остала два начела *вјере* и *љубави*. Наградом или казном можемо у васпитању доста и користити, но опет можемо и много штете своје васпитнику допринијети. Ни чим се не може тако брзо и лако неповјерење и мржња навући од стране васпитника према своје васпитачу као злоупотребљавањем награда и неодмјереношћу казна. Казне над дјецом треба тако изводити да не губе љубав ни повјерење у своје васпитаче. Васпитаници треба вазда да вјерују, да васпитачи према њима имају једнаку љубав, а казне да врше, као нешто, што мора бити посље неког чина. За сваки гријех, који вуче казну, казна не смије бити једнака; за веће погрјешке веће су и казне и обротно, јер тако и Бог поступа према својим грјешницима. Тако треба да је и са наградама. Погледајмо човјека, који случајно поплива у земаљској срећи и богатству, како осили и често заборавља своје дужности према Богу! И дјеца у прекомјерним наградама губе своју љубав и уважење према својим васпитачима. Најбоље ће бити, ако се што је могуће више буде избјегавало и једно и друго, а употријеби у крајњем случају, пошто се исцрпу сва друга средства, па не помогну. Дјецу треба привикавати да раде нешто из осјећања, што ће им бити корисно и потребно по живот.

У кажњавању или награђивању дјеце од васпитача иште се велика дошљедност и правичност. У овом послу нико

се не смије извињавати да дијете још не разумије ту неправду; јер, ако и има вријеме када не разумије умом, али нема када неће срцем осјетити. При кажњавању дјетета треба много пазити и на темперамент. Сва дјеца нијесу једнаке нарави, за то и казне у једнаким околностима за свако дијете не смију бити једнаке. Ако се дијете само од себе пече за учињеном погрешком сувишно га је за то још и казнити. За неку дјецу

доста је само опомена или пријетња, па да се поправе, док код друге и са највећим казнама једва се то постигне. Код осјетљива дјетета казна може много више штете донијети, но користи. — Нада је плод вјере. За то код дјетета, у кога је вјера од природе развијена, казна или награда има много више уплива, но код онога, код кога је вјера затупљена или неразвијена. — Љубав је најбоља награда за дијете.

(Наставиће се).

СВЕШТЕНИК ЂОРЂЕ ПРОДАНОВИЋ, српски мученик.

У славу спомена тридесетогодишњег од смрти му 1864.—1894.

Написао: Мар. С. Поповић.

Сваки народ, сјећајући се својих: патријота, просвјетитеља, учењака, духовника, добротвора и мученика, доказује да има у себи племените и искрене осјећаје; доказује, да је свјестан, и с пуним правом може тражити удјела, међу другим просвјешћеним народима.

Народ, који цијени своје великане и мученике, тај народ — из прошлости ствара садашњост; угледајући се на своје узор — карактере. А, тијем се труди, да створи љепшу будућност.

Па како се многи просвјешћени народи могу подичити својом прошлошћу и својим синовима, тако и *наш српски народ* није — у томе заостао иза њих; — шта више, у погледу своје прошлости и својих прослављенијех синова, може се подичити — са размјерно више, него остали народи.

Прошлост српскога народа била је славна.

То је истинити факт; јер историја и споменци не дају лагати!

Српски народ имао је доста својих јунака, просвјетитеља и мученика.

Колико би их се само могло набројати, а још колико их је заборав покрио? — Ни броја се не зна: . . .

Из вијенца заборављенијех српскијех просвјетитеља и мученика, с помоћу Бога хоћу овдје да изнесем живот једног мученика и свештеника, за кога слабо ко знаде; коме се ове године 8. децембра свршује тридесет година, од како је умро. Па, кад би боље приличило, него у спомен тридесетогодишњице смрти му, да му сплетем и положим на гроб вијенац; вијенац, кога не ће вријеме уништити; вијенац, који не ће увенути . . .

Потрудио сам се и прикупио, што сам могао о њему чути и дознати, те да му изнесем на јавност свијетло име, нека се и овијем види, како је у српству било чврстијех карактера, који су у највећој невољи славили Бога, а не дали свога образа и поштења.

Један између српскијех мученика, јесте покојни *Ђорђе Продановић свештеник, учитељ, слаткокојевац, краснописац, књигодвезац и иконописац.*

У нашем простијем народу, тешко је прикушати што о старинама, о умотворинама и др.; а још теже изнаћи податке о животу појединијех људи. О овоме може боље знати онај, који је шта у народу биљежио . . .

С тога, ако ова кратка биографија не би са свим била прецизна, мислим, не ће ми се замјерити; јер ја сам се трудио, да што више дознам. И, што сам дознао, то износим.

Сада, да пријеђемо на само описивање.

Прије свега, ишао сам на гробље, и тражио сам му гроб, не би ли се освједочио, кад је рођен. Гроб сам му (по казивању родбине) видио; али на жалост, више њега нема ни крста, нити икаква знака, да би писало, кад је рођен, и кад је умро! Питао сам, његове знанце, родбину, пријатеље и кумове, нико ми не умједо ништа рећи, кад се родио... Једино снаха му од брата каже, да је умро други дан по Никољ-дану, то је дакле 8. децембра; али ни она није знала, које је године. Снаха му од сина Госпава овако вели: „Покојни свекар пош Ђорђе умро је — на годину прије, него сам ја дошла из Горажда за сина му (попа Вуколу). Син му се запошио прошло је више, од то године, него сам за њ' доведена била. Мени има 29 година како сам се удала“.

Прегледајући све књиге покојникове, нијесам могао нигдје наћи дан рођења и смрти, само сам нашао „свидјешелство“ о рукоположењу сина његовог пок. Вуколе пароха, кога је запошио владика (51.) херцеговачки Прокосије 21. септембра 1866. г. И, када сам срачунао, излази дакле, да се преселио у вјечност, при свршетку 1864.

Родитељи су му били: Хаџи Јово (поклоник гроба Христова) родом из Фоче, а мати Јока, родом из Горажда, од старе и чувене породице Косорића.

Рано је остао без оца, те га по родбини позове дични Србин — покојни Јово Ошуха у Дубровник. Прими га као сироче и даде га у школу. Ту у Дубровнику изучио је: правити иконе, коричити (увезивати) књиге и др. а у Дубровнику је био двадесет година.

Пошто се вратио својој кући, ожењено се од Васиља Ђебовића из Фоче, који му је дао своју шћер Савку за жену.

Прије него се запошио, био је учитељ. И, како приповиједају, учитељевао је седам година. Школа је била онда у његовој кући.

У њега је учио кум му, данашњи добри старина — председник српске општине у Фоци г. Тодор Драговић, који ми је приповиједао, да је у њега најприје пошао у школу године 1834. Занимљиво је и то, што је он својим ђацима и букваре писао. Свако почетно слово биљежио је црвеним мастилом, а остала црнцијем.

Приповиједа још исти г. председник, кад је тек почео учити, како је као дјете помишљао у себи: „Боже драги! Како ћу ја ово научити? И старањем, и шарудом поша Ђорђа, ја за кратко вријеме научим читати и писати, да сам био први ђак“!

Код њега су учили: бивши покојни прошо Василије Кочовић и садањи старина о. Никола Пошовић, парох шетимски.

Своје дјеце имао је више, али послје њега остао је син Вукола и шћер Мара, која се касније удала за Васа Вуковића у Горажде.

Рукоположио га је — у старој фочанској цркви владика Аксентије између 1838.—1840. Тачно нијесам могао дознати а у пабирцима његовим нашао сам, да је већ 1840. године почео купити бир.

Био је личан и виђен, висок, а црномањаст. Густијех бркова, дуге браде, а лијепа вијенца...

Кад би службо св. литургију, то је чинио смјерно и полако, да га је било милина слушати.

Читајући еванђеља, — особито страсне седмице, често је пуштао сузе низ блиједе образе, не из притворства, него из побожности. Што је читао, то је и разумјевао, као мало који свештеник — у нас онога времена.

Парохија му је била врло слаба и сиромашна. Припадала му је: „*Јошаница, Орахово и махала Березлук у Фочи*“. За доказ служи ово, што ћу навести. У читули братовој му (покојног Димитрија) нашао сам комадић хартије, а на њој записано је лијеним рукописом слиједеће:

„*П. Георгиј Продановићъ плати милостыню одъ 2 Годн: 1851.-й 1852. за 2 Јошанице и по Ораха (Орахова) осимъ што има у касабѣ Фочи махала Черезлукъ оста неплачено. И даде одъ 2 Годн. ватике и вѣнчанице и конакѣ и зато дадосмо овај Тафѣлъ*“.

На овом комадићу нема ништа записано ко је горње писао; јер је половина одерата. Ово је писато за вријеме владике херцеговачког *Јосифа* (1848.—1854). У пабирцима покојног Ђорђа, нашао сам другу половину ове признанице, и на њој записано истом руком, велико рукописно слово „*В*“. Дакле свједочи, да је горње писао високопречасни архимандрит *В. Николиновић* (сада у Сарајеву).

На другој страни ове подерате признанице, написао је покојни Ђорђе лијеним минејским словима (као и сав његов рукопис, што се одликује чистоћом и љепотом):

„*Пође са срећомъ у мостаръ Њуко Априлѣ. 8. день: Понедељникъ: на: 1863. лето*“.

На годину дана пред смрт послао је сина у Мостар покојном Јову Околишу, који су били у роду. На једном уском комадићу хартије, нашао сам записано:

„*Благородному моему брату н г. Господару Јовану Околишу од всего сердца целое поздравление кое и од всего сердца желим вамъ свако добро и благо изовиане!*“

У великој оскудици, он се опет храбро држао. Једном га је запитао неки свештеник:

„*Чудо попе Ђорђе имаш и каве*“?!

— „*Слава Вишњем Богу имам свега, док ми он шаље*“!

Овијем ријечима благодарности, мора се сваки поклонити, коме је мало, па да постигне и силно благо. Све је узалуд без благодарности и задовољства! Ко није задовољан с малијем, тај не осјећа задовољства ни у највећем богатству; јер срећа је у онога, ко је задовољан и благодаран, а таквијех је данас мало...

Ко би му кући дошао, био је угошћен врло лијепо. Нико није од њега увријеђен отишао. Милостив је био за причу.

Једне године била велика глад. Он отишао у чаршију, па купио један хљебчић и пошто се вратио кући, кад у њега дошло пет жена на посјед. Он од доброте, чим је дошао, одмах је искомљао онај хљебац и раздијелио онијем женама. Ове су му рекле:

„*За Бога попе Ђорђе, што то чиниш? Ти нама све раздијели, а теби ништа не оста... И 'нако је гладна година*“!!

— *Нека, нека добре жене, ја сам сит — слава Богу!*

Уз његову кућу становао је брат му Димитрије, који је био ожењен, а имао је дјеце. Кад би поп Ђорђе из Јошанице дошао и дошло прекадњу од кршњака, увијек би викнуо свога брата:

„*Димитрије! Дођи горе са женом и ђецом на кѣмо вечерати*“!

Када би се из парохије враћао, накупио би путем ђумура, што су ђумур-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

дије просипале, па би донио својој кући, и кад би дошло рекао би: „Донио сам *ћумура*, можемо каву испећи!“ До шта човјека неће довести невоља!?

Дужност свештеничку вршио је тачно а не би му ништа теже било, него кад би се случило, да му у парохији умре какво дијете некрштено. Тако приповједају, кад се родило дијете у неког грађанина фочанског, — пошто је било слабо, у по ноћи дошао је домаћин по попа Ђорђа, да га зове. Кад је залупао на вратима, поп је устао из хаљина и викнуо:

„Ко ме зове, шта је за Бога?!“

Онај му је одговорио:

„Молим те попе Ђорђе, дијете ми се нашло, да га крстиш, на умору је!“

— *Ох, јадан ти сам! Да ли ћу га жива затећи?!* рекао је, па је — какому драго навукао хаљине на себе и отишао са оним домаћином говорећи путем: „Ох, јадан ти сам! Да ли ћу га жива затећи?!“ Како и ово, да не доведе човјека, да има према њему поштовање?.. Пошто је затекао дијете у животу, и кад је свршио крштење, онда је весело рекао:

„Хвала Богу кад га крстиш, па сад како му Бог да!“

Болеснике је знао тако утјешити, да га је сваки једва инчекивао, кад ће га посјетити, — као душевног лекара.. Он би између осталијех савјета рекао болеснику:

„Благо теби, кад ти болујеш, ти си Богу на хатеру!“

И, зар ове духовите ријечи, нијесу много дјејствовале на побожног болесника? Заиста, оне су болеснику годиле боље од сваког мелема и лијека,...

У нашег простијег народа, увукао се ружан обичај, плашити дјецу са свештеницима, говорећи дјецу, која не слушају:

„Немој ти слушати, немој... или: илачи ти... исуј се и т. д. доћи ће пои с маказама, па ће ти одрезати језик“.

Наравно, да су дјеца од сваког свештеника бјежала... Тако и кад би видјели попа Ђорђа, повикала би бјежећи:

„Бјежите ето попа Ђорђа — побиће нас“!

Њему би то било тешко и противно, па би благо позвао дјечицу и рекао им:

„Не бојте се дјецо, не ћу ја вас. Ви сте добри и послушни... Не бјежите Бог вам дао свако добро“!

У сваком раду и послу, био је побожан. Богу се молио по два сата. Пошто му је парохија била сиромашна, то је он правило: читуле, поправљао књиге, увезивао, златом вараклејисавао, иконе писао, као што ће се увјерити драги читаоци, кад прочитају ниже неколике „*набирке*“ из његове биљежнице.

По причању овдашњијех, ишао је по српским манастирима у Херцеговини, гдје су га позивали, да поправља иконе, књиге и др. као: у *Житомишљик*, у *Дужи*, у *Добрикево* и у *Косијереву*.

Имао је природни дар пјевања, и тако је слатко пјевао, да је пјевањем заносио слушаоце; као што свједоче ријечи његова бившег ћака *иоша Н. Поповића*, који овако приповиједа:

„Једне године о Тројичин-дану, кад је збор код манастира св. Тројице — код Пљеваља, ишао је поп Ђорђе у Пљевље. Ја и покојни прото В. Кочовић, послали смо му на изред његова сина Вуколу; и к’о младеж — нијесмо осјећали умора, већ смо једва чекали, када ћемо — час прије доћи у равно Пљевље! Другог дана присјесмо рано. Свијета је било много, — к’о што је обично у Пљевљима о Тројичин-дану. На Тројичин-дан, кад је у цркви поп Ђорђе запјевао, — нас смо

двојица стајали међу народом, који кад чу побожне пјесме из уста попа Ђорђа, сви почеше у њега гледати. Свак зинуо од чуда, питајући шапатам један другог:

„За Бога, од куда је онаки добар свештеник? Још чули нијесмо да ко, онако слатко пјева . . . Бог га поживио!!“

Како ли се и народ радује, кад има — у чему било угледне своје духовнике и старјешине . . . С њима се дичи и поноси. Они им за примјер служе. И, који народ има примјернијех људи, благо њему! Срећа му цвати, а над њиме почива Божији благослов! . . .

Знам, да ће занимати драге читаоце и ово, што ми је поп Никола причао, чему је он очевидац био.

— „Поп Ђорђе вазда је викао: „Тешко нама, док нам је Грк, владика!!“ Због његове угледности, понашања и науке, владика Аксентије омрзо је био на њега (а, у томе су се — оног доба и одликовале оне владике Грци и Бугари, што нам их је слала цариградска патријаршија. Част осталим грчким владикама; али неки, који су били за свештенство прави деспоти и угњетачи, то и нијесу Грци; правије би им се могло рећи, да су Негрци)! Једном га је владика Аксентије свезао у букагије с коњима. Овај Аксентије када би купио мирију (владичарину), написао би пусулу свештеницима: „У тај и тај сат, донеси ми иаре“. Ко му не би донио на врјеме, па кад би дошао преда њ, он се не би на дотичнога за три сата окренуо, нити би га погледао; а који би му од свештеника на врјеме донио, на њега није нико могао ништа рећи, нити се на њега потужити; јер га је владика бранио . . . Обичај је имао, па је за мирију слао кавазе, да наплаћују од народа. Који домаћин не би имао новаца, он је наређивао, те су му узимали; владике, суде,

сјекире и шта било, само нек се мирија наплаши! . . .

Неколицину Фочана, који нијесу платили мирије, довели једном кавазу у авлију пред Аксентија; један из средине викне:

„Аман, шта се ово ради?!“

Тада је он с прозора викнуо:

„Плати, плати, па ид' никогот да се не бојиш!“

Па, онда — нека није чудо, што је он, из сиромашне Херцеговине *однио 12.000 дуката*, осим другијех новаца . . . .

Поп Ђорђе био је тако наравн, кад би га сјекао рекао би право, а владикама било је то неправо.

Кад би био у затвору, ноћи би га кријући пуптала нека баба *Андесила*, која је спремала јело код Аксентија.

Што се тицало вјенчања и узимања сроства, Аксентије се није на то обазирао. Ако би га ко запитао, он би одговорио: „*Ето вам иона, он ће да вам каже!*“

Снаха попа Ђорђа од брата, *пришвиједа*, како су *иона Ђорђа злостављали и мучили*, осим Аксентија и друге владике, а особито **Григорије**.

Сваки човјек има поред пријатеља и душмана. Тако и попа Ђорђа неки обиједо Григорију, који му забрани, да за шест мјесеци не смије ући у цркву. С коњима би га затворио, ће је поп Ђорђе уз коња владичина клечао, на камењу с Требником у рукама, а све је зборио:

„*Слава Теби Боже наш! Слава Теби Вишњи Боже!*“

Коњ га је репом по вијенцу и челу ударао. Сузе су му из очију падале на књигу к'о киша . . . Кад би му снаха дошла кријући, да га разговори, он јој је одговарао:

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

„Нека их снашице... Нека се душманска изврши!“

Попадија му од владике није смјела доћи. Кад би му снаха пред владика Григорија изашла, молила га је овако:

„Молим те господине — к'о Бога, допушти ми, да унесем бабу (тако је звала свекра попа Ђорђа) мало дувана! (Он је жалостан био дуваница).

Тада би се Григорије издерао на њу: „Не дам бре! Не ћет дуван баба Ђурђа!“ (Тако га је увијек звао).

— А оно ми допушти, да му унесем ђезву каве?

— Не бре дјавол ни вода, нек крепат баба Ђурђа!!

Па би је онда препипао, да шта није у њедрима сакрила.

Ко се не ће згрозити у оваком призору? Свештеник, Србин, на камењу клечи коњске букагије на ногама му, па ни то није доста, него га још шући, а још најгоре муцати га глади и шићем!!! Ах, Србине јадни! Шта ли нијеси препатио?!? Зар треба заборавити, па оваког народног мученика, као што је био пои Ђорђе Продавчић?

— Не, не треба!

С хвалом и признањем треба га сиомињати . . .

Снаха му је кад — кад кријући посла каву, па је потури пред мазгалу (отвор куда се ђубре пробацује), одакле је поп Ђорђе кријући узимао. Кад би јадан угледао снаху, бризнуо би у плач и повикао:

„А, нека те снашице — Бог ти дао свако добро!“

Над шталом је била школа. Тада је био учитељ, неки тошастии Раде родом из Пиве, коме је нека снаха попа Ђорђа прала хаљине. Кад би она кријући дошла у школу са сомунуом (љепињом), да како

дода попу Ђорђу, да не скапа од глади, замолила би учитеља Рада, да му како додају хљеб. Пошто нијесу друкчије могли, њих двоје одвалили би даску од пода (патоса) школског, па отпаши појас, сомун пробуши и свежи за појас, па га онако у шталу пуштај, да узме јадни пои Ђорђе; који је једва чекао, да види бјела дана, жарка сунца и мјесеца; који је горе јаде јадно него зликовац и робијаш, у мрачној и смрдљивој штали — међу коњима!. А кад би узео сомун благосиљао би учитеља и снаху..

И владика Григорије могао је то са задовољством гледати!!

Па још више, да би га закинуо, сишао би сам, као да види коња, па би викнуо смијући се:

„Ха баба Ђурђа — аргос шест месеци, да не уљезиш на црква!“

— Слава Богу господине! рекао би са уздахом поп Ђорђе.

Једном се потрефило код штале неко дијете кад је Григорије био у штали код попа Ђорђа и кад га владика виђе, дозове га, скине ђетњић фес с главе и метне га попу Ђорђу, а камилавку попа Ђорђа метне на дијете, вичући задовољно:

„Ха баба Ђурђа каков си леио!“

Григорије је био велики пијанац, па је у пићу тукао попа Ђорђа.

И, његова нечовјечност, зар не прелази сваку границу непоштења? Зар он није био тирјанин од најгоре врсте?!?

Обојица су на истини и праведном суду — и владика Григорије и Ђорђе свештеник; али дјела треба на јавност...

Кад је поп Ђорђе био у аџу (у штали) неки покојни Перо Нешовић суејед му, дошао је једну вече, донио воска и прилијепио на катанац од штале, па је дао, да се према воску скује кључ. Он

би га кријући поћи испуштао кући, а прије зоре, опет га је повраћао у шталу, да не би Григорије осјетио!

Пошто је, последије шест мјесеци испуштен био из апса, онда је говорио за непријатеље:

„Од Бога им тешко дошло, а ја им не чинио никаква зла!“

Исти владика Григорије разболио се у Фочи, одакле је болестан и отишао.

Поп Ђорђе, колико је од владика патио, толико су га и Мухамеданци мрзили. Кад би из Јошанице налегао, тукли би га мртвом змијом по глави, а он је без ријечи трпио, и с плачем кући долазио.

Код куће би казао, да су га тукли, па кад би му рекли: „А за што нијеси и ти кога ударио?“

Одговорио би хладнокрвно:

„Нека, Бог ће им дати.“

Због силнијех мучења и оскудица, морао је јадник подлећи, те је оболио. У великим патњама падао је у несвијест, и више пута не би ништа за се знао.

Године 1864. пао је на постељу, али се увијек Богу молио:

„Боже! Боже! Подај мојијем ненавидницима како Ти хоћеш.. Како Ти воља захтева, шако и швори.“

У очи св: Николе 5. децембра, замолио је, да га измију, а 7. децембра рекао је:

„Оперите ми ноге до колена; јер ми се смрти приближује.“ 8. децембра у јутру рекао је:

„Ишчешљајте ме пошљедњи пут!“ И пошто су га ишчешљали, рекао је жалостиво:

„Подигните ме, да се задњи пут помолим Свемогућем Створитељу!“

Пошто су га исправили, држећи се за иконе, кроз плач се Богу молио:

„Слава Теби Боже! Прими душу моју, а не положи је у велику муку. Праведан Ти идем. Преди Те ћу измијети, што сам год заслужио.. Непријатељи нек од Тебе нађу, а од мене нек им је просто!“

Пошто су га спуштали на постељу рекао је:

„Благослов Божији нек почива, над ђецом и народом мојим.“

Па се окренуо брату и жени:

„Брате Димирије и мила моја Савка! Аманет вам Божији, гледajte ми ђецу. Син Вукола, нека ме заштити, да и ја будем барем један пури споменути.. С Богом вам свима, до онога свијета! Сјетите ме се“ — — — —

Срце му заста у боланијем грудима — за час се утаја — и душу предаде.....

*

Кад је дошао у Фочу владика Прокопије 1866. год. попадија покојног Ђорђа, отишла је и замолила га: „Господине! Из породице Продановића били су од давнина свештеници. Човјек ми умрије, па те молим, запони ми сина Вуколу!“

— 'Оћу попадија, ал' да донесим пет стотин грош.“

Она јадница, шта ће — како ће! Најпошље оде у неког Мухамеданца Џеба, који је био пријатељ њиховој кући, и каже му све, како јој је владика казао. Мухаме данац се сажали на сиротињу, те јој изброји 500 гроша; а она брже владици. Пошто му сваку пару изброја, он јој рукоположи сина Вуколу 21. септембра и одреди га на очину парохију.....

*

Податци за марљивост пок. Ђорђа могу служити „записци“ његови, које сам разбацане нашао по његовијем књигама. Уједно могу показати, да је више живио од заната, него од парохијских доходака; као што на једном подератом комадићу стоји записано:

„За што мије нужда и невоља љуша.. немам о чем да радим, да мије оти (зан)ата бих мучио се од глади. него вас молим“ . . . .

Штета је велика, што нема цијела овог писма, које би јасно показало стање његово!

Сада да наведем разбацане његове записке (ово је све на десет раздвојених листића), које је рукописом ситнијем писао. Из његових многобројних прибиљежака вадим и овде наводим само ове:

„Дадох Јоксиму с Владакова икону како начинимо за писанију“.

„Дадо Митру Малишу икону како речемо“.

„Дадох иконе 2 . . . грш: 10 оли јање о есени Нешу с Јавора“.

„Ахмовићу. Милован Мушавија дадох му икону писа — грш: 6. (плати)“.

„Дадох Митру Шарцу за јагње шилеже икону добру ако хоће и прекадих му“.

„Алекси дадох икону како речемо и опиело манци. грш: 25. дао грш: 5. Цар кон (стаптив)“. Ово ће значити, да је тај дан свршио мајци Алексиној опиело.

Милици Миловици икону добру С: какво право даде Милица пр: 30: од иконе:“.

„20. Августа 1834 у Фочи“.

„На Вукосаву Ракову сину из Бистрице преполскога кадилука Драголовићу 10 читула по. 80. пар. грш: 20.

10. варакли по. 12: пр. . . . „ : 3.

1. читула велика . . . . . „ : 3.

1. на поклон . . . . .
(свега) 26 гр“.

„24. новембра 1841. у Милешине“.

„Јован Делић шаље у церков сѣују Чапничку. антерију биелу за спомен усопше: Обрение. Спремио сам дао П: Миру“.

„Понеделник. ден. 8. и Марша 1843. лето. Господии Авксенти(е) сѣо Ерцеговачки даде ми допушчение пред Христијанима да совершум Христјанлуку и церков дае моја и свако дохожденне и тада пође у Мостар.“

„Ова година 1845. од задушница у Јошаници мое“.

„1842. 12. Марта у Жеза дадох. 3. иконе и. 1. читулу добру куму Андри Беричу

иконе велике дао му 2. оке вуне и. 3. плете и пушку и моја парусија и покровац и сва хорма. сва на коњу — свега и бабу причтио (причестио) и сподио (исповједао) мене грош: 150.“

Из довде наведених биљежака може се виђети, да је он заиста иконописац био.

У запискама се његовим налази, да је 21 икону и 86 читула направио. А колико их је још направио, које нијесу у запискама поменути? —

Међу његовијем књигама нашао сам једну „малу биљежницу“, величине као средња читула. Укоричена је у танку — учињену кожу жуте боје. У свој биљежници има 14 листова ушивенијех, и из ње ћу навести само ово неколико прибиљежака:

„На Глођаи радовану што оправих Полуштав и Каноник лиено . . . грш: 35 —“

„Пођох у Сарајево. 9. Јунија 1847, на Кирила Александрискога. Понеделник санђелом дођо 15. истога у недељу почех радити. Ушорник. 17. Јунија са (с) рефом. у име Бога и с(в)е штога Архистратига Михаила и Гаврила и проч.“

Ово свједочи, да је он радио и у сарајевској старој цркви.

Из овога се можемо увјерити, да је био вјешт повезивању књига, у прављењу икона, поправљању листова и др., док су га и саме сарајлије позивале.

— Услугу би учинио, ако би ко знао шта више о њему, и да ли је још у која мјеста позивати. Ко би ће нашао записано, или ко чуо, лијепо би било, да изнесе на јавости, како би му свестранија биографија изашла . . .

* * *

Све „Пабирке“ писао сам новим српским правописом, само интерпункција и ријечи остале су вјерне оригиналу. И оваки раденик српски — као што је био покојни Ђорђе Продановић и велики му-

ченик, да још нема ни споменика више гроба?

Запета жалосно!!

Но што није било, и што се није могло, нека буде, и нека се може сада.

Ја ошлујем на *Високопреосвештеног господина херцеговачко-захумског митрополита Серафима Перовића*, да препоручи овдашњој српско-православној општини, да би подигла — што скорије — какав било споменик покојном свештенику *Ђорђу Продановићу*.

Сума не треба Бог зна каква. 20—30 (словом двадесет — тридесет) фор. Ако општина не би шћела, право би било да Високопреосвештени од себе даде толико, — ако је могуће; *јер кад су грчке владике поца Ђорђа мучиле, оно нек га се сјети владика — Србин, па нек му подигне скромни споменик . . .*

Дај Боже, да се моја жеља и оствари, а на позванима је, да учине . . . Радоваћу се, ако о овоме могнем јавити поштованим читаоцима радосну вијест. Не могнем ли, оно ће још за сад гроб српског мученика забачен остати; али — гле! Шта ја рекох? Он је већ у очима онијех, који ово дознадоше о њему. С тога до бољег времена, нек нам стоји спомен урезан, у наша српска срца — одакле га нико не може уништити! . . .

На завршетку дужност ми је, да у овај вијенац свијетлог спомена мученика поца *Ђорђа*, уплетем неколика цвијетка, што ми га је „српска вила“ предала, да метнем на гроб српског мученика:

„Лези мирно свештениче!

И ако те рака крије —

Твоје „Име“ мучениче,

Затрпала земља није,

*

Дјела славна — неувела

У свијету свагда трају..

А правијем синовима,

Сви народи помен дају.

*

Крст и свето Еванђеље,

Православна вјера света —

Међ родом се проповједа,

— Боље Србу срећа цвјета.

*

Просвјетни се дижу храми,

А друге се пјесме поје..

Сада Срби — Митроносци,

Похађају стадо своје.

*

Мир и покој нека прати —

На тој страни душу твоју —

Више гроба, мила браћа

Вјечни спомен теби поју.

*

Онај, ког' си проповједо',

Нек те прими у рај свети.

А међ твојом браћом милом

Не ће т' име изумрјети!!“

*

**Слава српском мученику и свештенику
Ђорђу Продановићу!!!**

Фоца, 1894. год.

СТАТИСТИЧКИ

српско-православне архидијезе

Текући број	Протопрезвитерат:	Цркви	Манастира	Села	Парохија	Кућа	Душа
1	Сарајевски	6	—	162	11	2508	27953
2	Височки	2	—	115	3	868	6569
3	Рогатички	2	—	219	7	1484	13154
4	Вишеградски	5	—	140	7	1449	10331
5	Бањалучки	13	1	111	17	4559	42381
6	Градишки	8	—	50	10	3326	23948
7	Тешањски	6	1	68	10	2370	20681
8	Прњаворски	8	—	65	13	2534	22432
9	Приједорски	14	—	54	13	2878	21644
10	Кључки	8	—	52	9	1781	14698
11	Крупски	18	—	48	12	3212	27700
12	Сански Мост	11	—	59	8	2537	18124
13	Травнички	5	—	125	6	1207	12378
14	Љевански	6	—	51	6	1578	12362
15	Гламочки	3	—	71	5	1401	10659
16	Бугојнески	4	—	115	6	1119	13435
17	Маглајски	4	1	58	11	2569	19393
18	Герзовачки	5	—	61	8	1582	13152
19	Бихаћки	7	—	39	6	1968	13354
20	Дервентски	9	—	69	10	2435	17982
21	Костајнички	19	1	74	14	4288	32641
22	Петровачко-Уначки	10	1	52	12	2918	22888
23	Варцар-Вакуфски	6	—	109	11	2058	19669
24	Власенички	5	1	145	10	2137	18143
25	Сребренички	11	—	86	13	1602	15154
Свега:		195	6	2198	238	56368	470.825
А.Е. Митрополитска српско-православна конзисторија сарајевска							
Српско-православни богословски завод у Рељеву							
Надзиратељ јерусалимских добара у Босни и Херцеговини и почасни члан конзисторије							
Вјероучитељи (катихете) у сарајевским народним (комуналним) школама							
Војени свештеник за Босну и Херцеговину							
Свештеник централне казнионе у Зеници							

ПРЕГЛЕД

Дабро-босанске за 1893. годину.

Вјечано парова	Рођено		Умрло		С в е ш т е н с т в о								
	мушких	женских	мушких	женских	ђакона	прого- ђакона	свеште ника	прота	јеромо- наха	синђела	игумана	прого- синђела	архиман- дрита
192	653	614	412	397	—	—	11	—	—	—	—	—	—
47	193	179	129	142	—	—	2	—	—	—	—	1	—
67	234	233	83	86	—	—	6	1	—	—	—	—	—
106	222	184	149	145	—	—	7	1	—	—	—	—	—
347	792	714	654	624	—	—	15	1	2	—	1	—	—
193	445	444	380	385	—	—	10	—	—	—	—	—	—
197	460	458	385	393	—	—	8	1	—	—	—	—	—
200	442	430	549	602	—	—	13	—	—	—	—	—	1
152	562	475	446	351	—	—	11	2	—	—	—	—	—
111	401	345	202	202	—	—	9	1	—	—	—	—	—
170	717	650	373	394	—	—	11	1	—	—	—	—	—
101	432	343	242	255	—	—	8	—	—	—	—	—	—
127	286	263	245	219	—	—	8	—	—	—	—	—	—
77	302	286	166	142	—	—	4	2	—	—	—	—	—
78	264	216	99	87	—	—	4	1	—	—	—	—	—
115	342	300	219	211	—	—	6	—	—	—	—	—	—
166	501	410	405	436	—	—	11	—	—	1	1	—	—
102	319	311	143	157	—	—	7	1	—	—	—	—	—
74	300	324	184	168	—	—	5	—	—	—	—	—	—
187	431	390	270	310	—	—	8	1	—	—	—	—	—
140	724	624	506	482	—	—	11	2	1	—	1	—	—
141	663	566	562	518	—	—	14	—	—	—	—	—	—
123	458	387	233	234	—	—	8	2	—	—	—	—	—
146	433	375	206	217	—	—	7	1	—	—	—	—	1
141	314	316	176	204	—	—	9	1	—	—	—	—	—
3.500	10.890	9.837	7.418	7.361	—	—	213	19	3	1	3	1	2
.	.	.	.	.	—	1	1	3	—	—	—	—	1
.	.	.	.	.	—	—	—	3	—	—	—	—	—
.	.	.	.	.	—	—	—	2	—	—	—	—	1
.	.	.	.	.	—	—	1	—	—	—	—	—	—
.	.	.	.	.	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Укупно:					—	1	216	27	3	1	3	1	4

ВОСКРЕСЕНИЈЕ ХРИСТОВО*).

(Настављање из вјеронауке у другом разреду основне школе).

Пише: Адам Пејић, учитељ.

Цијeљ. Данас ћемо, дјецо, учити о Васкресењу Христову. О чему ћемо учити?

I. степен. Који је највеселији дјечији празник? (Божић). У које доба године пада? — Кога мјесеца и дана? — Како се још каже? (Рождество Христово). Који је други велики празник у години? (Ускре). Како се још каже? (Воскресеније Христово). У које доба године пада празник Воскресенија Христовога? —

II. степен. а) Сад ћу вам казивати о Васкресењу Христову. Али да видим, јесте ли упамтили, и сјећате ли се што о страдању Христову. У који је дан Исус разанет? — Ко је још с њим разанет? — У које доба дана је издануо? — Ко бијаху Јосиф Ариматејски и Никодим? — Шта учинише с тијелом Христовим? — Ко је претеказивао његово Воскресење? — Јесу ли то вјеровали његови злотвори? — Шта они учинише? — Зашто запечатише гроб? — У који је то дан било? — Ко је чувао гроб? (Стражари). Ко се зове стражар? (Онај, који стражи, чува¹⁾).

б) У први дан послје суботе то јест у Недјељу рано устаде Христос из гроба и славно воскресе из мртвих. Том приликом затресе се земља, а ангел Господњи одвали камен са гроба и сједне на њега. Лице му бијаше свијетло а одијело бијело као снијег. Стражари, који су чували

¹⁾ Овдје је добро споменути, сјећају ли се ученици оног чланка у „Другој читанци“ — „Стражар“. — Ур.

*) Свраћамо пажњу учитеља и вјероучитеља у основним школама на ово „Настављање из вјеронауке“, а драго ће нам бити, ако г. Пејић своје радње из вјеронауке и даље продужио и достављао нам буде, надајући се да ће се и други на њега угледати, и вјеронаучно градиво у основним школама што боље обрађивати.

Примјећујемо, да ова партија (лекција) „Воскресеније Христово“, јесте преголема методичка јединица, коју није могуће ваљано на једном часу обрадити, када још ученици уче пјевати и тропар: „Христос воскрес“. За то мислимо, да би је требало на двије лекције подијелити. Ур.

стражу, обамру од страха, а послје кад к себи дођоше, побјегоше у град.

У који дан воскресе Христос? — Шта се опазило том приликом? — Ко одвали камен од гроба? — Како му бијаше лице и одијело? — Шта се догоди са стражарима?

в) За воскресјење Христово дознало се овако:

Побожне жене, ученице Христове, међу којима бијаху Марија Магдалина, Марија Јаковљева и Саломија купе мириса (мира), те пођу у недјељу врло рано гробу Христовом, да помажу миром Његово тијело. Биле су врло жалосне, а и забринуте: ко ће им моћи одвалити камен од гроба, јер је био велик. Ученице Христове, које су носиле миро, да помажу тијело Христово зову се мирносице.

Како се дознало за воскресјење Христово? — Куд пођоше побожне жене? Како им је име? — Зашто су ишле гробу? — Зашто се зову мирносице? — Зашто су биле жалосне? — Зашто забринуте?

г) Кад мирносице дођу гробу, нађу камен одваљен, гроб отворен, празан и у њему покрове (хаљине). Опазе још и два ангела, те се уплаше, нашто им један ангел рече: „Не плашите се! Ви тражите Исуса Назарјанина распетога; Он је устао, није овдје, ево мјеста гдје Га положише!“

Шта нађоше мирносице кад дођоше гробу? — Кога ту опазише? — Шта им рече ангел?

д) Исто јутро и сам Господ Исус Христос јавио се мироносицама, а на обашка Марији Магдалини. Истог дана јави се Исус на путу у Емаус двојници ученика: Луци и Клеопи.

Коме се јавио Исус Христос исто јутро? Кому на обашка? — Кому се још јавио Христос? Гдје се јавио?

е) Са свим касно, истог дана јавио се Исус апостолима у затвореној соби у Јерусалиму са ријечима: „Мир вам“!

Кому се још јави Христос истог дана? — Како их је поздравио? — Гдје се то догодило?

ж) Послије осам дана опет се Христос јави апостолима, и Томи Апостолу дозволи, да опипа његове ране, јер исти, пошто се није десио кад је Христос васкрсао, није могао вјеровати у његово васкрсење

Кому се јави Христос послије осам дана? — Ко је био Тома? — Шта му дозволи Исус? — Зашто?

з) Исус Христос се јављао за 40 дана више пута својим ученицима и говорио им је о царству Божијем; обећао им послати Духа утјешитеља, наложио им, да иду по цијеломе свијету, те да уче народе и крсте их у име Оца, и Сина и Светога Духа.

Кому се још јављао Христос? — О чему је говорио ученицима? — Шта им је заповиједио? — Кога им обећа послати?

и) На Воскресеније поздравља се са поздравом: „Христосъ воскресѣ“, а одвраћа на поздрав „Ко истинѣ воскресѣ“.

Како се поздравља на Воскресеније? — Како се одвраћа на поздрав?

Ш. степен. Кад се родио Исус Христос? — Кад воскресео? — Шта се необично догодило, кад се је родио? — Шта се необично догодило, кад је воскресео? — Ко објави рођење Христово? А ко васкрсење? — Кому би најприје јављено рођење Христово, а кому васкрсење? — Како се поздравља на Божић? — Како на Ускрс? — Како се одвраћа на поздрав на Божић, а како на Ускрс? —

IV. степен. Када је разапет Христос? Када је издајуо? — Кад је сахрањен? — Који дан воскресео? — Ко је претсказивао његово васкрсење? — Кому се јавио Христос, на дан свог Воскресенија? — Кому се је још послије јављао? — Зашто је Апостол Тома пицао његова ребра? — Кога обећа Христос послати? — Шта је заповиједио Апостолима?

V. степен. а) Колико је поста ускршњег? — Кад се треба омрсити? — Чиме се обично омрси на Ускрс? — Кад се шарају јаја? — Како се поздравља на Ускрс?

б) Сад ћу вас научити тропар ускршњи на памет, а онда појати. Тропар гласи: „Христосъ воскресѣ из мртвѣхъ, смртѣю смертъ поправъ и свцимъ во гробѣхъ животъ даровакъ“!

Христос ускрсе из мртвих; па смрћу смрт сатре, и онима који су у гробовима живот дарова!

Задаџак.

а) Приповиједите код куће својим родитељима о Воскресењу Христову.

б) Појте им: „Христосъ воскресѣ...“

БЕСЈЕДА

О МОЛИТВАМА „ВЪ ПЕРВЫЙ ДЕНЬ ПО ВНЕГДА РОДИТИ ЖЕНКЪ ОТРОЧА“.

(По руском).

Посред тешких болова и мучења у тренутцима рађања младенца — жена јасно сазнаје

сву опасност својега положаја, близину смрти, сву грјешну нечистоћу своју пред Свевишњим

и потпуну своју зависност од Његовог неизмјерног милосрђа и свим срцем, свом душом моли Господа да јој буде у помоћи. Но ево жена је родила; први дјетињи глас, који се одмах разлијеже уред живота и смрти, одјекује до дубине душе породиље и присили ју да заборави све, осим среће, да је она — мати; над њом се сад потпуно збива ријеч Христа Спаситеља: *жена, кад рађа трпи муку, јер дође час њезин: али кад роди дијете, више се не опомиње жалости од радости, јер се роди човек на свијет* (Јов. 16, 21). Сад код жене породиље још је живља и ватренија жеља да се помоли Господу Богу за себе и новорођенче, тим више, што је она у патњама, у нечистоћи, у опасности да се изложи нападајима особито у данашње вријеме јаким и за њу опасним, нападајима непријатеља нашег ђавола. Крај постеље породиље јавља се свештеник, као слуга Божији, као молитвеник њен код престола Божијега, као извршитељ њених сопствених молитава, као довршитељ, у име свемогућега Господа, освећења, овлаштен на то самим Господем.

Напомињући устима свештенослужитеља о том, да се над сваком женом-породиљом испуњава страховита пресеуда правосуђа Божијега: *с мукама ћеш дјецу рађати* (Бит. 3, 16), коју је изрекао негда над преступницом заповијести Његове — прародитељском нашем Евом, пуна љубави мајка наша православна Христова Црква хита да закрили од гњева Божијега породиљу и зачетога у безакоњу, рођенога у гријесима младенца под заклоном крила Самога Господа Сведржитеља. Света црква моли Господа Бога, да Он сам буде љекарем породиље, да Он сачува душу и тијело њено од крајње изнемоглости и што прије да је подигне са болне постеље, да Он постави код болне постеље породиљине небесне стражаре — свијетле и чисте анђеле и да је чувају — болну и немоћну не само од удараца и нападаја злих и невидимих духова, него и од свега, што може да повриједи њено здравље, — од злобних, завидљивих и охолих људи, од погледа на њу нечиста и зла. Црква Христова моли Свевишњега да погледа милостивим оком на нас грјешне и осуђене ради тога, да се на нама при рођењу наше дјеце оживотвори благослов Господњи на умножење рода и народа нашега посредством Богом установљенога и законитог брака. Чисти и свијетли супрушки живот, по закону Божијем, даје нам неку смје-

лост пред Сведржитељем да Га молимо, да погледа милостиво с висине небеске и види, како тешко ми страдамо при рођењу дјеце наше, колико болова и жалости ми подносимо у то вријеме за гријехе наше, *и да опрости породиљу и свима окима, који к њој долазе, цијелом дому и свима, који се налазе у њему.*

Браћо, и особито сестре, које по лијепоме обичају похађате породиљу и честитате јој на порођају! Бојте се да унесите у дом породиље што хрђаво и зло: опадања, завист, злобу. Породиља надази се под заклоном крила Господа Сведржитеља, под државном руком Цара и Бога нашега; около њене постеље као невидима ограда стоје анђели Божији свијетли и чисти; у њојзи почиње да се свршава благодаћу Божијом лијечење њених немоћи и болова; соба породиље напомиње нам вертеп, у ком је Пресвета Дјева Марија родила Христа Спаситеља; колијевка, у којој спава новорођенче, сјећа нас на оне јасле, у којима је лежао, као младенац, Господ наш; њежна и слатка тепања њена и мужа њеног ка младенцу напомињу нам она слатка материнска грлења и миловања, којима је примљен био, као дјетенце, Спаситељ наш од Своје Пречисте Мајке и обручника Њенога, праведнога Јосифа. Дакле, доносећи што недостојно ка постељи породиље — нечисти поглед, шта више нечисту и злу мисао, ви се тим самим лако можете убројати к вијећу духовâ злобе. Идите с чистом хришћанском душом к постељи породиље, с потпуним расположењем и непритворном љубављу према њој, са страхом Божијим и побожношћу — и тада ће посјета ваша бити мила за Господа, угодна за породиљу и корисна за вас саме.

Безначални и Безконачни, Премудри Творац свијета, Који је непосредно образовао првотворенога Адама и чудним начином сјединио у њему дух са тијелом, јесте Творац и свакога од нас; Он је један Отац *по Којем се сва члвд и на небесима и на земљи зову* (Ефес. 3, 15). *Твоје су ме руке створиле и начиниле, и ти ме од свуда поширеш; навукао си на ме кожу и месо, и косћима и жилама сплео си ме,* — клицао је к Богу праведни и побожни Јов (Јов. 10, 8, 11). *Хвалим те, Господи, што сам дивно саздан, пјевао је св. Пеалмонџевац. Дивна су дјела твоја, и душа моја зна то добро. Ниједна се кост моја није сакрила од тебе, ако и јесам саздан тајно, ошкан у дубини земалској. Замештак мој видјеше*

очи Твоје; у књизи је Твојој све то записано, и даки забилежени, кад их још није било ни једнога (Псал. 138, 14—16). Не дадох вам ја дихање и животи; није од мене саздан састав свакога, чега од Творца свијеша, Који је саздао природу човјека и удесио происхођење свију, говорила је богобојажљива мајка мученика Макавеја дјечи својој (2 Макк. 7, 22—23). Сам Господ Бог даје свима животи и дихање и све, — јасно и одређено учи св. апостол Павле (Дјел. ап. 17, 25). Наши родитељи су оруђа Творачке силе Божије, од њихове крви, која производи сличне њима, јесу нашљедници великога благослова, изреченога у рају првим људима. Утроба матере, учи један од руских пастира, у одношају према рађању дјече налази се у такој истој зависности од Господа Бога, у каквој и њедра земље у одношају према плодности. Земља при свем вриједном раду око ње земљодјелца, при свем умјењу сијача и доброј врти сјемена не даје плода, ако је Господ не благослови, не благозволи послати јој чист и здрав ваздух, топлоте сунчане, на вријеме кишу и обилне росе; тако и родитељи, при свој својој нестрпљивој жељи да имају дјече, при свој свјезкини сила својих природних, пеће родити чеда на свијет Божији, ако не буде на то воље и благослова Божијега. Један је Господ Бог силан да затвори утробу жене и да разријеша њену неплодност; к Њему једноме треба родитељи да притичу са сузном и неуморном молитвом, као што су и чинили без дјече и богобојажљиви очеви и матере. С побожном пажњом ваља да мисле супрузи о свом будућем положају родитеља; са жаром оданог срца дужни су да моле Свевишњега, да Он освети њихову утробу Својим небесним благословом; желећи да имају достојну дјечу, природно је, да су дужни претходно сами себе да учине достојним родитељима. Добра дјеча, корисна за ближње и за себе саме, дају се од Бога оним родитељима, који приступају к рађању дјече с молитвом к Творцу и Животодавцу Господу. Бива примјера, да буду дјеча код разумних родитеља перазумна, код великих људи дјеча висока по својетрима душе и срца, шта више код добрих и честитих људи дјеча бивају кад-икад хрђава и зла. Али нема у историји примјера, да дјечи нијесу молитве родитељске биле потребне; напротив, сви су они — лица знаменита по својетвима душе и срца, по благим, добрим и великим дје-

лима, по животу великом и богоугодном; и није нужде и потребе набрајати имена знаменитих бораца и ревнитеља „за крет часни и слободу златну“, великих светитеља, дивних исповједника и мученика, сви су они били плодом благослова Божијега, са побожности и дневно-ноћних молитава родитељских.

Дакле, сваки је од нас дужан, по заповијестима и аманету Богом-просвјећенога мудраца, прије свега свом душом да је побожан пред Господом и да љуби Творца својега (Сир. 7, 31—32) и, по примјеру св. Цара и Пророка, у весељу и радости да кличе Превјечноме: *славићу Те, Господе Боже мој, свим срцем својим и поштоваћу име Твоје до вијека, јер је милости Твоја велика нада многа* (Псал. 85, 12—13). *За шобом пристајем од рођења, од утробе матере моје ти си Бог мој* (Псал. 21, 11). Живот наш најдрагоцјенији је дар Божији, за који сваки од нас дужан је да буде проникнут осјећајем неограничене благодарности према Свевишњему, којим се треба дичити и користити сагласно мисли и вољи Животодавца, који (дар) дужан је удвојити, т. ј. да га употребљава не само на благо своје, него и ближњих (Теофил)... Господ саздао је душу и тијело наше посредством родитеља: к њима послите Бога дужни смо да обраћамо наше мисли и осјећаје, за њих прије свега дужни смо да уносимо ми молитве Богу. *Свим срцем поштуј оца свога*, заповиједа нам ријеч Божија, *и не заборавај родитељских мука матере своје. Опомени се, да су те родили: и шта им можеш ти узикити, као што су они теби?* (Сир. 7, 29—30). Да, свети дуг је свакога хришћанина да се моли Богу из срца за своје родитеље — о њиховом здрављу и дугом животу, или, ако су већ отишли к Господу, о блаженом покоју душа њихових у насељима праведних.

Живот наш највећи је дар Божији, имајући да се продужи вјечно; само рођење наше на свијет јесте знак Творачке силе Божије, умножавање и слава живота. Но уједно са животом према природи човјечијој мијеша се гријех, јер сви ми водимо поријекло своје од прародитеља, који је погријешно и осуђен био, и по томе сви се ми рађамо у стању гријеха и осуде. За то баш рођење човјека на свијет Божији и пропраћа се боловима и одлучењем породице од богослужења у храму (Дионис. Алекс. пр. 2), за то баш младенац и јавља се плачем: наочиглед, дијете

осјећа, да је оно по свом природном рођењу не више, но *дијете гњева Божијега* (Ефес. 2, 3), над којим почива проклетство Божије, коме при самом почетку живота грози несрећа. И ако би младац остао такав, какав се родио од матере, грјешан, без ослобођења његовог испод власти ђавола, без благодатнога препорођења у бањи крштења: из њега, без сумње, постао би несретни безбожник и идолопоклоник, он би умножио собом само

број одбачених, бивши лишен наслеђа Божијега, — и тада о њему би нужно било рећи то исто, што је Спаситељ наш рекао о једном човјеку: *боље би му било да се није родио онај човјек* (Мат. 26, 24). *Амин.*

У *Мишровици*, 16. јула 1894.

Григорије А. Николић,
свештеник.

БЕСЈЕДА

на молитву „*во еже назнаменати отроча, пријмающе нима во осмыа день рожденїа своего.*“
(По руском).

Протумачивши у молитвама жени породиљи тајну њених болова и мука при рађању, Црква Христова устима свештенослужитеља казала је јасно и одређено, да се над женом испунила страховита пресуда правосуђа Божијега: *с мукама феш дјецу рађаша* (Бит. 3, 16), да је рођени младац дијете гњева Божијега, да је он у исто доба у броју с онима, који не знају Бога, да је под влашћу ђавола. Да се младац ослободи од те власти, да избјегне гнев и осуду Господњу и да постане дијете Божије, неопходно му је да прими Христову вјеру и да се препороди у води св. крштења, по заповјести Христа Спаситеља: *који узвјерује и покрсти се спасиће се* (Марк. 16, 16). И ево св. Црква почиње да приправља новорођенче за тајну св. крштења неким предходним дјеловањима.

Одпочињући ослобођавање младенца испод власти ђавола, пастир Цркве осјењава крстним знаком чело, уста и прси новорођенчета. Крстним знаком свештеника дијете, које се прибраја к стаду Христовом, по изразу блаженог Августина, започиње се у утроби матере — Цркве; крстни знак служи почетком помирења младенца с Господом, који је праведно гњеван на њега, као на рођенога у грјеху, — јавља се знаком Божијега благослова, који се почиње предавати младенцу од Оца небеснога у име Христа Спаситеља. Уједно с тим знаком Животворнога Крста Господњег полаже се почетак изгоњењу ђавола из дјетета и свију клеветника његових, јер при извршавању крсног знак уста свештеникова произносе и рука му видимо и буквално изражава име Христа Спаситеља, Који Сам рече: *именом мојим изгонићеш ђаволе* (Марк. 16, 17).

Ево, браћо, када се први пут знаменујемо, и печатимо знаком Крста Христова; ево какво значење има крстни знак за живот наш! Па примајте и свагда са мишљу о Господу, као Почетнику свију благослова, с побожношћу и радошћу благослов од свештенослужитеља на све добро и корисно; долазите на благослов, по примјеру древних православних Хришћана, с погнутом главом, с подгнутим нешто рукама и с цијеливањем деснице, која вас благосиља, деснице, као милога и драгоцјенога дара. Примајући благослов од пастира Цркве, предаје себе видимо *помоћи Вишњег* и по томе *почива у заклону Бога небеснога*: благослов свештеника, који је с више обучен влашћу да везује и дријеша, најдрагоцјенији је дар за душу човјечију, оклоп јаки и оружје непобједљиво за ђавола. Напомињући о првим тренутцима нашег ослобођења од духа злобе, благослов јерејеки свакад, када долазите да га примите, одбија од вас сву силу вражију, благосиљањем служитеља Христова благосиља вас невидимо Сам Господ шаље вам успјех у свима добрим дјелима и подuzeћима вашим. Наоружавши се и оградивши себе крстним знаком као заставом, мученици Христови побједили су ђавола, раскинули су сплетке мучитеља и уништили су многобоштво (Вас. Вел). Па не стидимо се и ми, велим ријечима Кирила Јерусалимскога, да исповиједамо Распетог; са смјелошћу да изражавамо знак крста на челу и на свему: на хљебу, који једемо, на чаши, из које пијемо; да га изражавамо при почетку и свршетку рада; када идемо спавати и кад устајемо, када се налазимо на путу и кад се одмарамо. Крст је велика одбрана, дата биједнима и невољнима

www.unilib.rs

у дар и слабима — без труда и рада: јер то је благодат Божија, и страх за зле духове.

Када је крстним знаком положен почетак освећења ума, срца и воље новорођенчета, св. Црква устима свештенослужитеља моли Господа, да знаменателан крст њк единороднагв сына твоегв вѣ, сердцѣ и вѣ помышленіахѣ егв, во еже вѣгати сѣты мѣра и отѣ всакагв лскавагв навѣта вражја, послѣдовати же повелѣніемѣ твоимѣ, — и овдје даје новорођенчету хришћанско свето име. Име хришћанско је у дјетета прва својина, коју му нико не може одузети: под св. именом, као да је под неким свештеним печатом, хришћанин живи и ради посред множине сличних му људи; по том имену у свима свештеним радњама призива га Добри Пастир, водећи га по Својој благодатној ливади; са св. именом прелази човјек у загробни живот; хришћанско име његово понављаће се у Цркви, а од цркве живе при узнесењу молења о покоју душе његове, а по том имену он ће бити позван на посљедњи суд Божиј, да прими што је у шѣјелу чинио, или добро, или зло. Једном ријечи, дато по рођењу, човјеку име остаје с њим у све вијекове, ако само он сам не одрече се добровољно од Господа и од свога светог имена — за што се свештеник и моли Богу, да име Христово на свагда буде и остане на младенцу: даждь, Господи, неотречениѣ превыти имени твоемѣ светомѣ на немѣ, совокуплемѣмѣ во время благоутробно свѣтѣй твоєй Церкви, и совершаемѣмѣ страшными танами Христа твоегв.

Прво име, право је по коме припада сад новорођенчету то име хришћанина, и једнако је са свима, који вјерују у Господа Исуса Христа... Браћо! ми се нисмо родили, као многи јадници у нехришћанским предјелима и крајевима, ми нисмо умрли, као многа дјеца у утроби материној, по смо се удостојили да постанемо хришћанима једино за то, што нас је Свевишњи неограничено љубио прије, но што смо ми могли помислити о Њему. Па дичимо се именом хришћанина већма, но сваким другим именом, — угледајмо се на прве хришћане, који су предпостављали име хришћанина свим другим именима и титулама и готови су били све изгубити, све подносити, него учинити штогод, што би било недостојно хришћанскога им великог имена.

Напоменућемо за поуку један врло поучни одговор св. Василија Анкирекаго на питање Јулијана Одступника о имену његовом: „зову ме, одговорио је свештенослужитељ, хришћанином; то је име велико; носити њега саставља славу, јер име Исуса Христа је име вјечно: оно никад погинути не ће, оно ће преживити вијекове; оно превазилази свако одликовање, сваку славу, свако разумијевање човјечије“^{1.)}

Но могуће је бити у броју хришћана, а опет не бити хришћанин: не назвање, него сугласан живот са хришћ. науком чини људе блаженима, говори св. Игњатије Богоносац; Господ хули се не толико нечистим животом незнабожаца, колико безбожношћу хришћанина (Злат.); име хришћанско без живота хришћанскога јесте лицемјерство (Тих. Зад.). Хришћанин је онај, који, колико је могуће човеку, дјелима, ријечима и помисљајима подражава Господу Исусу Христу, од кога је и добио велико име хришћанина; и он не може одрети се од сљедовања Христу Спаситељу, не од рекавши се од имена хришћанина, иначе се мора он бојати судбине оних, којима ће на страшном суду Свом, не признавши их Својима, рећи: *не познајем вас* (Мат. 25, 12). Сваки од хришћана говори св. Григорије Ниски, живописац је сопственог свога живота. Наша душа као да је платно; врлине — црте и боје; Исус Христос је образац, са којег смо ми дужни да прегледамо, преписујемо. Као што живописац има у уму, у замисли и пред очима предмет, који хоће да стави на платно, тако исто хришћанин при свима својим радњама дужан је да управља погледе на Исуса Христа. И као што кичица, вођена руком живописца, снима на платно цвјетове, сличне онима, какве он види у обрасцу, тако ћемо се и ми учинити више или мање хришћанима, гледајући по овом, да имамо више или мање сличности са Исусом Христом.

Један од руских пастира вели: видео сам матере које у жарком старању њежности своје према малиши сину свом често му тенају и говоре. „срце срца мога, душо моја, пораста и узрасти мајци твојој; мајчин официре, генерале, трговче, господине!“ Тешко је чути и слушати из уста матере-хришћанке такове жеље и прорицања дјетету свом; није држала и не држи, као што се види, такова мати на велико име хришћанке; она је и сама, као што се види, сва уто-

1.) Прот. Нечекѣ О хришћанин. илинахѣ.

нула, па и сина свога жели да потопи сасвим у море свјетске сујете, временитих интереса, земних части. То није достојно матере-хришћанке! Не би ли јој приличније било у жарком старању љубави и нежности да к сину свом говори: „Нека те чува и узвиси Свевишњи! „Ти ћеш бити добар хришћанин чист душом, кротак и милостив! Господ ће те љубити, — и бићеш сретан на земљи и блажен на небу са анђелима, и сам ћеш бити свјетао као анђео Божији!“

Као што име хришћанина служи знаком сазвезе рођенчета са Христом Спаситељем тако исто дато младенцу име св. угодника или анђела Божијега јавља се знаком сазвезе његове — земаљског становника са светима Божијим. Називајући нас именом свеца Божијега, св. Црква убраја нас већ тим самим к лику дјеце Божије, уводи нас не само у друштво вјерујућих у Христа Спаситеља, него и у свијетло и сјајно друштво духова праведника савршених, спаја нас са сабором изабраних и другова Божијих, а једно за другим после рођења уписује нас у књигу живота на небесима (Лук. 10, 20; Апок. 3, 5). Људи знатни и богати, давајући своје име незнатним и сиромашнима, заједно с именом предају им обично право на преимућства својега стања, у опште примају их у потпуно своје покровитељство. Нешто слично овом наредила је о дјеци својој блага и пуна бриге мати наша св. Црква, називајући нас именима св. небесних становника: она нас предаје и повјерава нарочитом старању тих становника небесних. У становнику небесном истога имена св. Црква дарује рођеноме чувара и неуморнога молитвеника за нас пред Богом, даје таковога руководиоца, који је мудрији и искуснији од свију мудрих на земљи, који ће помагати човјеку у достизању вјечнога спасења и сачуваће га од непријатеља видимих и невидимих на свима путевима земнога живота, који ће га с љубављу најискренијега брата срести и у дан пресељења у предјелу иза гроба, — који ће се, тим начином, после безтјелесних анђела хранитеља, учинити за човјека новим анђелом хранитељем. Не називају се тек онако свети Божији, имена којих ми носимо, нашим анђелима. А ако су истога имена нама избраници Божији наши анђели покровитељи, то јасно је, ми са смјелашћу треба да притичемо к њиховом заступству и можемо бити увјерени у том, да ће нам указати своје небесно судјеловање.

У потврду истинитости старања светих Божијих о онима, који су истога имена с њима на земљи, напоменућемо из живота угодника, као на примјер, у сну старозавјетни патријарх Аврам јавља именема свом новозавјетном праведнику о рођењу сина од престареле жене његове, који ће бити избрани сасуд благодати Божије (Макарија Египетскога¹) као што светитељ Никола Чудотворац младога инока Николу спасава од утопљења у морском заливу, другога истога имена с њим исцјељује од нечистог духа који је владао у њему; напоменућемо, како су неки побожни сугрузи препоручили јединца сина Георгија при отправљању његовом на војну, чувању св. великомученика Георгија Побједоносца, — и нису остали посрамљени у нади на особито старање св. Великомученика истоименоме с њим сину њиховом²).

Судећи по таковој важности именâ светих Божијих, тешко је, браћо, одобрити онима из нас, који при избору именâ за новорођенчад имају у виду само то, да ли је пријатно уву ово или друго име и да ли се употребљава оно у вишем кругу, — који се труде и настоје да даду име свом сину или својој кћери каквог блиског човјека са звањем, име знаменитога дједа, богате бабе и т. д. То је рђаво што родитељи хоће да даде новорођенима имена тих лица, да би сачували помен њихов у роду, а то је, што их при том руководе једини свјетски обзири: имена дједа и бабе треба да буду драга и мила за нас на име за то, што су то имена светих, под особитим покровом којих су они живили на земљи; помен дједова и баба није свагда лијеп и без мане, а помен светих Божијих, који славе на небесима, свагда је чист и достојан побожности. Добро не чине и они хришћани, који у знак своје мржње и омаловажења према којем од ближњих изврћу његово свето име, а тим већма они, који се усуђују хришћанска имена надијевати животињама.

Висока преимућства, која су нам дарована са назвањем имена хришћанскога, захтијевају од нас особите пажње и опрезности над собом, да сачувамо свето име своје чисто и непорочно, да се не окаља оно срамом гријеха и безбожношћу срамних дјела. И у свјетском животу знаменито име предака, које прелази с кољена на кољено,

¹) Чет. Мин. Житије преод. Макара. Египетск., 19. Јануара.

²) Чет. Мин. Сказан. о чудесах Георг. Побѣдон., Априла.

садржи у себи неку обвезу за њихове потомке да држе иштују част рода личним заслугама и храбростима. А ако потомци не само не покажују заслуга и храбрости, него још каљају себе недостојним поступцима, то о њима обично говоре, да они срамоте род и постају недостојни знатнога родног имена, које на себи носе; често шта више рођени отац не признаје свога сина, који гадним животом и срамним дјелима понижава част свога рода, срамоти добро име својих родитеља и предака. Неће ни нас признати и одрећи ће се и од нас и не ће нас примити у свој вјечни кров небесни покровитељ наш, ако ми својим нечистим и незаконитим животом окаљамо његово свето име, прослављено Господем на земљи и на небесима; тешко нама, ако нас на небесима не познаду под именом хришћанским, које смо добили последије рођења!.. Давајући нам име којега избраника Божијега, Црква жели на име, да ми, имајући у виду примјер и углед светитеља истога имена с нашим, научимо се по заповијестима Божијим живити и, сачувавши печат исповријећен, да добијемо блаженство изабраних

у царству Христовом (Молитва). „Теби је дато име светитеља, као да тако говори св. Црква свакоме од нас, за то, да се сјетиш, да си и сам дужан постати светим. Па живи тако, како је живио прије тебе носећи твоје име светац Божији, прославивши га својим врлинама, јасно доказавши могућност испуњења заповијести јеванђелских; живи и ти слично светитељу истога имена с тобом, да постанеш удеоничарем његове блажене среће“. При именима својима дакле, ми смо дужни, сугласно настављењу светог Златоуста, представљати у уму свом сама лица светих, изучавати пажљиво живот њихов — ту ризницу спасоносних за душу настављења, да га имамо непрестано пред собом, као огледало, да, угледајући се на њега, удесимо по њему свој сопствени живот, да усадимо у срца своја Богу мила својства светитеља, да се зближимо и еродимо с њим духом и срцем својим, да се јавимо достојнима бити негда заједно с њим и у рајским насељима.

У Мишровици, 27. јула 1894.

Глигорије А. Николић,
свештеник.

ЈОШ ЈЕДНА ПОТРЕБА.

У VIII. свесци „Источника“ од ове године читамо „Позив на претплату“ на дјело: „Практично руководство при свршавању свештеничких дужности у Требнику“. Као што тамо стоји ово ће дјело бити врло опширно и велико, и због тога подијелено је у свеске, а пише га Светозар Грубач (Златоје), православни српски свештеник из Горњих Средица.

На прву свеску пошљедњи је рок претплате *Мигров-дан* ове године, и штампаће се само толико комада, колико буде претплатника.

Пошто ово дјело није још из штампе изашло, то о њему се за сад не може ништа ни рећи; али познавајући име пишчево да од дуже времена у „Источнику“ и „Српском Сиону“ ваљано ријешава питања из пастирске праксе, онда се потпуно

надамо, да ће и оно бити ваљано и да ће довољно подмирити практичне потребе нашега свештенства.

Одавна се осјећала потреба оваке књиге код нашега свештенства и за то мислимо да ће ју сваки свештеник радо причекати. Потреба је ова више пута доказивана и јавно, те нама овдје остаје само пожељети, да ову књигу сваки свештеник има у рукама и да се по њој управља при чиновдјелствовањима, како би међу нама изчезле оне многе и у доста случајева велике разлике, које су до сада биле у вршењу разних обреда. И збиља ни један свештеник не треба да буде без ове књиге; јер знамо, де се у богословијама не може све изучити, што ће у овој књизи бити а не може се ни у другим књигама све да нађе; па и оно, што се гдје нађе већином

је непотпуно и разбацано. Има у народу изрека: „колико села толико хадета“, која се врло згодно може примијенити и на спољашњу страну вршења наших свештеничких дужности. Ово је народу хрђаво у очи падало. Отуда је и постало у њему да је бољи један свештеник него други, или да помаже молитва једнога више него другога, што не би смјело бити. За то и похитајмо да се претплатимо сваки на горњу књигу тим прије, што у позиву стоји да ће се штампати толико књига, колико буде претплатника. Похитајмо сваки с претплатом и за то, да писцу помогнемо, а своју пријекну потребу да подмиримо. — Најбоље би било да се протопрезвитери код подручног свештенства заузму и покупе предплату. Тако би сваки свештеник књигу имао, а најлакше би се тако могла и набавити. Ово они требало би да учине још и за то, што би њихова дужност највише била, да настоје, да сваки свештеник правилно и једнако врши обреде по књизи.

И наши Архијереји требали би да ову књигу материјално потпомогу, као што ће ју можда српско-православни Архијереји у Монархији и потпомоћи.

На овом мјесту опомињем се једног чланка под насловом: „Наше мане и један предлог“ (I. и II. св. „Источника“ за 1891. год.) од мога друга и пријатеља В. С. Поповића, протојереја. Он у том чланку износи цјелокупну практичну потребу нашег свештенства и дијелећи је на три дијела предлаже како да се помогнемо; т. ј. хоће да се напише књига у три дијела, у којој би се описала и разложила спољашња страна свештеничких службених радња у цркви и ван цркве. Из тог чланка вадим овђе ово:

„У ту књигу на првом мјесту дошле би и изложиле би се *тајне* и *обреди* право-

славне цркве. И то би се опширно разложило и са практичне стране описало, како треба правилно да се врши и обавља. Овај *обредословни* дио ове књиге разликовао би се од обредословља (литургије) тиме, што се ту не би обраћала пажња само на тумачење, него нарочито на практично вршење обреда, и на све правилне начине и форме при томе вршењу.

„У други дио те књиге треба да дођу (макар и у кратко-главни садржај) све досадање наредбе *високе зем. владе*, које се односе на цркву, школу и свештенство; даље све до садање окружнице свију Босанско-Херцеговачких Митрополита и све, што се на цркву и свештенство односи и чега има да се свештенство придржава. Ако има и каквих султанских фермана нашој цркви и они треба да овђе дођу.

„У трећи дио ове књиге треба да уђе *свештеничко писмоводство*, т. ј. упуства и формуле како треба да свештеници воде своје канцеларије при парохиялним (уредима) званијама, како да измирују завађене брачнике; како да састављају записнике брачних парница и друге записнике; како да воде све црквене матице и парохиялне књиге, као и отправљање службених писама и т. д.

„Тако исто упуства како се воде протопрезвитерске канцеларије при протопрезвитерским уредима, у колико је то разлика од парохиялних уреда.

„Овђе се само излаже нужда и потреба, а писац стручњак знаће како треба и у каквој ће системи све то поређати.“

Као што се види преч. г. В. С. Поповић предлагао је, да се напише једна *„ручна свештеничка књига“*, која би била подијелена на три дијела и у којој би биле с практичне стране описане спољашње форме цјелокупне службене свештеничке радње.

Што се тиче првог дијела те „ручне свештеничке књиге“, која по нашем мишљењу обухвата једну половину свештеничког рада, т. ј. „Требник“ и „Службеник“, ето преч. у Христу брат *Златоје* обећава нам да ће га на скоро издати и описати; и ми као што већ рекосмо, у колико га познајемо, надамо се, да ће тим бити довољно подмирена та страна практичног свештеничког рада. Само по нашем скромном мишљењу *Златоје* би требао да ову књигу поднесе својој надлежној духовној власти на преглед, одобрење и препоруку.

Но сад остаје још друга половина свештеничких дужности као потреба, коју треба такође с практичног гледишта описати и разјаснити, а то је „канцеларија“ свештеничка, или како вели преч. г. Поповић у свом предлогу, а на трећем мјесту: „свештеничко писмоводство“.

Још се нико не гласа да се заузима за ову другу половину свештеничких дужности, те да пропише правила и форме како би требало и то правилно вршити; за то смо се и потежили на овом мјесту ово неколико редака написати, е да би тиме изазвали каквог стручњака, да се истакне и заузме, те да би се и та потреба на скоро подмирила. Каква би баш требала та књига да буде ми овдје нећемо разлагати; стручњак, који се тога посла прихвати знаће најбоље како ће је распоредити и написати. Али држимо свакако да би требала да буде слична књизи: „Српски секретар“ од Корнелија Јовановића. У овој књизи исписана су правила и примјери за свјетовну кореспонденцију; па тако нешто требало би да се напише и за свештеничку службену кореспонденцију. Неће бити вајде, ако се само пропишу правила без примјера, јер ће се и пак наћи вазда свештеника, који то неће моћи ра-

зумјети. Него поред правила требало би и по један примјер написати у сваком могућем случају, који може бити у овоме дијелу свештеничког посла. Ови примјери могли би се узети из конзисторија, протопрезвитерских и парохијалних званија.

Потребу оваке књиге није нужда доказивати. Сваки, који је био и мало свештеник на парохији или у служби протопрезвитерата зна и осјећа њену потребу. Ни један свештеник није изучио у школи како треба писати брачне или друге записнице, како треба писати *крштене, вјенчане, посмртне* и друге листове и т. д. и т. д. Све то сваки ради онако, како се њему чини да ваља. И никад нећете наћи ни двојицу да се у свему слажу. А што је главно налази се много код већине или недостатака онога, што треба, или излишности, или најизад, и једнога и другог. Даље, наћи ћете да се двије и више ствари пишу на једном комаду, а под једним бројем и т. д. и т. д. — свега и свашта, а најмање реда и правилности.

За доказ овоме навешћемо овдје један акт из наше писмохрана, кога је писао један свештеник, те је у монархији свршио богословију прије двадесет година. Тај акт гласи овако;

“Извод крштења

Н. Н. за коју ниже потписани свједочим да је дјевојка не удата од православних родитеља, оца јој покојног Н. Н. и матере јој Н. Н. (стоји само презиме) драге воље полази за Н. Н. у Н . . . . тако је и њена мати Стоја драге воље даје и прочита јој родбина. Ми одовуда не дознајемо да имаде између њих и каква прецјаствија.”

”У Н. . . . 13. Октобра 1885. год.

Н. Н.

срп. прав. парох“.

Као што се из овога јасно види, овај акт прије може све друго бити, него *извод*

криштења. У „изводу криштења“ мора стајати дап и година рођења и криштења, као и то, који је свештеник крстио и у којој је вјери дотично лице крстио; ко је кум био при криштењу и т. д. У горњем акту о свему томе нема ни спомена. По његовој садржини он може најприје бити дозвола дјевојци за вјенчање, али не никако „извод криштења“.

Опомињем се овдје још и овога случаја. Прије, једне године један мој парохијанин скупи сватове и оде по дјевојку у сусједну парохију и доведе је мени да их вјенчам. Још у нас не бијаша стигла наредба о оглашавању заручених парова. Управо ја излажах из цркве пошље божествене литургије једне недјеље, кад стигоше сватови с дјевојком пред цркву. Сватови, ко сватови, угријани вином и ракијом, те ће ти мени: „дај попе вјенчаји.“ — Од куд вам је дјевојка? — „Од Н. Н. из Н. . . .“ — „Имате ли од пароха тамошњег дозволу? — „Имамо“. На то један између њих извади из њедара писмо и пружи ми га. Ја га отворих и читам у њему ово:

Пречасном пароху

Н. Н. у Н. . . . .

„Дјевојка Анђа из моје парохије полази за момка, који је у вашој парохији; можете их слободно вјенчати.

У Н. . . . .

Н. Н. парох“

Писмо без броја, без печата; — написано просто; нема имена дотичног момка; дјевојка споменута само именом, а презимена нема; па нема ни родитеља њених као ни мјеста одакле је! . . . А познајем рукописе парохних, познајем ја и дјевојку и њену кућу, а мога парохијанина — момка поготову познајем. И према овоме, шта сам имао друго радити, него вјенчати их;

јер сам лично сâм био увјерен, познавајући и једну и другу страну, да ми се зато не треба бојати каквих пошљедица. Но рецимо, случајно, да ја нијесам познавао дјевојку и њену родбину према горњем писму, би ли их смио вјенчати? Разумије се да не. Па шта би онда било? Сватови напили, а узели писмо од пароха под именом да ће се младенци без препрека вјенчати, па би на ме све гракнуло, да ја то нећу из какве личне мржње да учиним, или из буди каквог другог узрока; те тако међу нама било би свашта, само не оно, што ваља и што би требало.

Много би још могли овдје наводити примјера овакових и овима сличнијех, из којих би се могла читати потреба једне књиге за писмоводство свештеничко, какву у на пријед споменуемо; али држимо да је ово доста. Због тога о овоме за сад овдје и завршујемо с врућом жељом, да се што скорбије нађе сиручињак, који ће и тој поширеби нашој доскочити.

Односно пак тога да се скупе све наредбе в. з. владе, па онда султански фермани и Миширополишаске окружнице, тичуће се наше цркве и школе у једну књигу и оштампају, налазимо да би најбоље било да се тога посла прими уредништво „Источника“. Оно би имало те ствари прибрати и на крају листа у додатку по-мало оштампавати тако, да, кад би све било готово, могао би сваки свештеник у засебну књигу повезати. Овако би мислимо, свештенство наше најлакше до те књиге дошло; а уредништво „Источника“ опет налази се на таком мјесту, да би то оно могло најлакше прикупљати.

И мјеродавци, којима на срцу лежи сваки наш напредак, надамо се, да ће се за ово заузети.

Ј. Г. свештеник.

ПО ПАКЛУ И РАЈУ.

Од Јер. Симеона.

Сам сједијох у самоћи,
Кад ево ти мис'о нека,
По изгледу и накиту,
Обах рећи издалека.

Стала крила да развија,
И лакост им огледива,
Као 'но ти у крилати,
Што обичај често бива.

Показује чар и силу.
Како може полећети:
Ђе-год оће, ђе-год жели,
И са њоме ко ће хтјети.

Запођесмо говор неки,
А доцније важап доста,
— О вјечности и истини,
Баш та ура била проста!

Говорећи за будућност,
И за гробом што ме чека,
Кад је виђех да ј'у вољу,
Обузе ме жеља нека.

Да је молим да м' испрати,
И позајми њена крила,
Да одлетим до за гробом,
— Кад би тако добра била.

Немањка ме одит' исто,
То раније то позније,
Па да виђу у мислима,
— Од горега, вељу, није.

Те ћу причат' и другима,
Што ћу виђет', испитати,
Што важније и главније,
Ђе ко слави, ђе ко пати.

Знам мило ће сваком бити,
Како стару, тако младу;
Интересно, занимљиво,
Ишту људи да дознаду.

Да видимо пак'о прије,
— Намјерење такво бјеше:
На крилима мисленима,
По вадуху, а не пјеше.

Ту виђесмо муке сваке,
Људџи разни, ћуди страсни,
Сваког стања, сваког реда,
▷ плам адеки тај ужасни.

Тамо, опет, подалеко,
У студени од тартара
Осуђени, дрхте, плачу,
— Демен ту је за вратава.

Љубопиство неда пусто,
Да то мотриш без разлике,
Те спутника питам свога,
Да ми каже од прилике:

За убогог и сироту,
И богата и владара,
За трговца, занатлију,
И војника и ратара.

Што су, рекох, ти убози,
Паћеници земног свјета,
А већ нека ти богати,
— Њима раскош у рај смета

Видиш ове што се муче,
— За убоге спутник рећ' ће:
Ти патише у животу,
А у паклу јоште веће:

Муке, бједе подносише,
Рад грехова или прове,¹⁾
Да би били ка' по злато,
Пречишћено те се зове.

На Бога су сви роптали,
Што им напаст неку дава,
Ради прове, ил' подвига,
Да им буде виша слава.

Завиђеше богатоме;
У невољи кад су били,
Кад имаше што при себи,
Безмјерно су јели, пили.

На попршта не радише,
Ђе се сије а не коси;
Муке тамо, муке амо,
Од њих сваки сад подноси.

А богату овђе доћи,
То се знаде лако да је:
Пут широки у пропасти,
Отворен му зли остаје.

А царви те се зваше,
Бише људи к'о остали:
Нарав штетна и зла воља,
У пропаст их ево свали.

¹⁾ Проба.

Сласт времена, славољубље,
Мах им узе преко мјере:
Себе саме поставише,
Више свега, — више вјере.

Даље ево и трговац,
Те лажљиво робу дава:
У сѐ пјесак мета ситни,
— За боб збори да је кава.

То је клетвом потврђива,
По стотину више пута:
Да је њему роба била,
Вазда здрава, добра крута.

Затим тамо ратар ето,
Те свечеве непоштова;
Међе шири по туђему,
Своју муку тиме трова.

Неуздржно и он живи,
У сусједа ствари краде,
Наговара, чини свађе,
Збори други — криво раде.

Учитељи и пастири,
Међу прве те с' у аду,
Муке, патње, рад' нерада,
Овђе сада сви имаду.

Рад нехајства свом позиву,
И закону свете правде;
Због хладноће к својој вјери,
Даше људи зло да раде.

Гледам људе ће се муче,
Очајност им ужас чини,
Без наде су икад изаћ,
Некад срећни, јаки, чили.

Што су јади, ступник рече,
Сам преставља сваки даје:
Друг за друга ту не знаде,
И патња им вјечно траје.

Кад — кад шћаше демон доћи
Да појача ватру врућу,
— Без свјетлости, необичну,
Тим' те живе у ту кућу.

Сажаљење, себе укор,
Што се згода пушта негда,
Кад се живот рајски тече,
Мира њима никад неда.

Сати, дани, не броје се,
Ни вјекови ка' на земљи:

Рај је тамо сасвим други
— Вијек вјечни, неизмјени.

Пут *раја* смо за тим пошли,
А на умна исто крила:
Љубопиство живе жеље,
Носила је брза сила.

Ко ће раја да опише,
Величија и блаженства,
Кад му нигђе нема доље'
Нити слике, нит' равенства.

Само ово што ћу рећи:
Колико је свега раја,
И његове просторије,
И блаженства, славе, сјаја,
— Нико живи, стари, млади,
Без, биједи ту не дође,
Од вијека и Адама,
Те живјеше доље овђе.

Питам опет свог спутника,
По земноме све судећи:
Хајтер, племство и богатство
Важи л' овђе за уљећи?

Нити једно, нити друго,
— Спутник вели, ту не важи,
К'о на земљи што гледају;
Смирени су Богу дражи,

При том имах предрасуду,
Да богата овђе нема,
Властелина и племића,
Те се икад за рај спрема.

Јер му смета слава и чин,
А већ просту и убогу,
Од раскоши сметње није,
У рај лакше ући могу.

Видећ' моје љубопиство,
И невјерство, право рећи,
Неки од њих к мене ево,
У мислима бесједећи:

Ја сам славан вођа био,
И судија, цар у моћи,
— Рећи ће ми ту на сујму,
Ови те ће први доћи.

Признава сам себе првом,
Пред мојијем силним Богом,
И каја се у смирењу,
Премда војском владан многим.

У дом Божи с радошћу сам,
Ја одио, молио се,
И пепелом у кајању,
Посипао главу, косе.

И душу сам светим постом,
Сву покрио тако био,
Да сам слабо на ногама,
Од тог поста ја одио.

Не сметну ме царски пос'о,
Нит' биједа, нит' гоњења,
Да сам душом вазда к Богу,
К'о извору мог спасења.

Богу моме служићу право,
Не бјеше ми мука и стид;
Мислим, — ко би други био,
Ако није сам цар Давид.

Ево убог ист' у рају.
Који своју сноси бједу:
Све казива из живота,
Ама вјерно и по реду.

Како га је кријепила,
Једна вјера, над на Бога,
Сиромаштво, глад и жеђу,
Да подноси радо с тога.

Мученици кажу ране,
Испосници пост, подвиге,
А пастири труд, урђе,
За свој народ тешке бриге.

Војник, ратар, и трговац,
Занатлија, руке сваке,
Труд уердни и страх Божи,
С чим се чине патње лаке.

Свак у своме, видим, чину,
Да рај Божи он добива;
Предци, хајтер и богаство,
Ни при чему ту да бива.

Ту лупежу мјеста није:
Отима би све по рају,
Бе су многе скупе ствари,
С чега њему ућ' не дају.

Завидљиви и ситничар,
Кад би славу свети' гледа,
Сплеткама би досађива,
С чега му се ући не да.

Блудник, нечист, тиме више,
— Гордост, знамо, мјеста нема,
Од туда је пала ниско,
И за њу се пак'о спрема.

Очи сљепе у сујету,
Виђет' Бога те не могу,
Нит' ко мрзи брата свога,
Бит' у рајску свету слогу.

Ком је ухо глуво к правди,
И сирота уздисају,
— Кор Анђелски чут' не може,
— Раја такви неосвају.

Све се чисти и пречисћа,
У животу овђе доље,
Да се спремниј' тамо нађе,
Што се може више, боље.

Цар небесни, Христос исти,
С неба дође, к'о што знамо,
Да нам каже и научи,
Како ћемо бити тамо.

Етикету небесноме,
Ко се овђе ненаучи,
— Неучтив ће тамо бити:
Стаће да се стиди, гучи.

Слава сама раја света,
За њега би време било,
Непривичну, ненаучну,
— С господом му није мило.

Када умом све прегледах,
Једно, друго, рај и пак'о,
У себе сам река био,
— Оставићу мане лако.

Знаћу више чуват себе,
Сустигаћу душе страсти,
Побјеђивати мисли сваке,
С којих могу у ад пасти.

Чим сам умом доље сипа',
К'о да ништа није било:
Све греховно и времено,
Постаде ми опет мило.

Сјећавај се смртног часа,
— Соломон је мудри река,
Грјешит' нећеш никад, знади,
Срећан бићеш оба вјека.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

НАРОДНО ПРЕДАЊЕ О МАНАСТИРУ МОШТАНИЦИ.

Приближекио:

Петар С. Иванчевић,
јеромонах.

Пригодом мог боравка у мјесецу августу о. г., у знаменитој и чувеној св. обитељи „Моштаници“, један ми је . . . старац од својих деведесет година из села „Војскове“ између осталог приповиједао о реченом манастиру ово:

„Да, оно ћеш ти мој свети оче боље знати, јер су ти књиге пред очима; ама видиш ли ти овај наш манастир, ово је мој лијпи господине и духовниче наша ћаба, (сад заплака), а он је што-но рјеч свашта преко себе претметнуо. Претметнуо је и зла и добра! . . .

Елем, шта да ти дуљим, сам је Бог овај манастир очувао — бар ове зидине (сад се стаде кретити), коме нека је слава и хвала — амин! и Бог нас помого! . . .

Видиш мене! Ја бора-ми већ поборави и сметнух се, шта да ти даље речем; да, да, слушао сам, од мојијех старих (да их Бог прости и помпљује!), да је овај манастир најпрво почет правити, на оној барици, пошавши низ рјеку Моштаницу у Дубицу (сјеворно од манастира далеко близу четврт сахата). И они би мој господине обдан темељ метнули и почели зидати, а кад сјутра — дан мајстори дођу, имају шта и виђети, све засуто. Они пођу уз рјеку и на овом мјесту видиш, гдје је сад манастир нађу све лијепо, онако почето, као што су они то почели на оној барици.

Е, сад су видјели, да је то воља Божија да се ту манастир прави, па збиља и направеше га, баш на овом мјесту гдје је и сад, а овђе је на истом мјесту спаљен св. Теодор Тирон. И његове су св. мошти (рука) увијек биле у овом манастиру, док ти оно неки калуђери од зулума не побјегну у „Кавуре“ — па више Костајнице (хрватске) у селу „Камоговини“ не начине манастир и дадну му име овог манастира „Моштаница“, а свете мошти пренесу тамо, гдје се и данас налазе; а вјере-ми моје не би требало, да су св. мошти тамо, јер то је драги Бог овом манастиру — овој светој Немањића задужбини даровао¹⁾.

Манастир Гомионица, на Михољ-дан 1894.

¹⁾ Рад сам и намјеравам — ако Бог да и свеци Божији, да у једну књигу прибјерем све (колико ми буде могуће) податке о српско-православним манастирима у Бос. Крајини — као: Моштаници, Гомионици, Рмању, а и о манастирским раввалинама: Крупи, Гомели и т. д., па овом приликом молим сваког брата Србина, пријатеља, познаника и господу српске књижевнике, да ме изволе јавно преко ког нашег листа упозорити на које изворе о поменутих манастирима, за што ћу сваком јавно благодаран бити, и сваког — па и најмањи рад употребити; нарочито се обраћам драгом вемљаку — дичном сину кршине Херцеговине Високопречасном госп. Архимандриту Дучићу; као и упоритом српском историку и ненадмашивом српском критичару Високопречасном госп. Архимандриту И. Руварцу.

Петар Ст. Иванчевић.

СТАРИНСКИ ЗАПИС.

Приликом мог путовања у 1894. години са тадашњим митрополитом, нашао сам на часној трапези под срачицом у манастирекој старој цркви Ловници у котару власеничком један запис, што су у старо вријеме давали свештеници простом народу. Ево тога записа:

†

Во има шца и сына и свѣтаго дѣха,
амин. Пресвѣтаа владичице моа богородице,

свѣтими твоими всесилними молбами ѿ жени ѿ мене смиренаго и шкѣлнаго раба твоего ѹныніе, забвеніе, неразѣміе, нерадѣкніе и всѣ сквернаа, лѣкаваа и хѣлнаа помншенна ѿ окалнаго моего сердца, и ѿ помраченаго ѹма моего, и погаси пламенѣ страстен моихѣ, ако нишѣ есамѣ и окаленѣ, и избави ма ѿ многихѣ лютихѣ воспоминаніи и предпріатіи,

и ѿ всѣхъ дѣиствъ злыхъ свободы ма, ако
благословена еси ѿ всѣхъ родовъ, и славится
пречесное имя твое во вѣки вѣковъ

Аминъ.

Да воскреснетъ Богъ, и расточатся врази
его, и да вѣжатъ ѿ лица его ненавидящи
его; ако исчезаетъ димъ да исчезнутъ, ако
таетъ воскъ ѿ лица огна, тако да погнѣштъ
вѣси ѿ лица любящихъ бога, и знаменю-
щихъ крестнимъ знаменiemъ; и возвесели гла-
голющихъ радиса пречестни и животворящи
кресте господень пропагатаго господа нашего
исуса Христа, во адъ шедшаго и поправшаго
сила днавола, и даровавшаго намъ тебе крестъ

свои чесни на прогнание всакаго еспостата. Ѡ
пречесни и животворящи кресте господень по-
магдай ми со свѣтою госпожею дѣвою богоро-
дицею, со всѣми свѣтими во вѣки Аминъ.
— (Ово што слиједи, придодано је другом руком
у истом запису). — Неимамы иниа помощи,
неимамы иниа надежди, развѣ тебе дѣво, ти
намъ помози, на тебѣ надѣкѣмоса, и тобою
хвалимоса, твои во есмо раби да непости-
димса. — Поманъ имя твое во всѣкомъ
родѣ и родѣ. и ова молитва (овдје стоји тако
звано „Соломуново слово“) на помоћь рабѣ ко-
зиимъ (име) амин.

Ъ. П. п.

ОСВЕЋЕЊЕ ЗВОНА У ВОЗУЂОЈ.

Овдашњи српско-православни народ, који овој
цркви долази, одавна је имао жељу, да и
он једанпут чује милозвучни глас звона, код
своје св. богомоље, древне царске задужбине,
(опширно о овој цркви, налази се у „Добро-
Бос. Источнику“ од 1889. стр. 336, 358 и 377),
што ове године и дочека, највише заузимањем
вриједног потпредседника ове црквене општине,
г. Ђорђа Марковића, који је у општини ту ми-
сао потпомагао и ускорио дјело крају при-
вести.

Звоно је набављено из познате звонолив-
нице Ђорђа пл. Бота синова из Вршца, у тежини
нето 370 кгг.

Народ, који је доста сиромашан, опет је
лијепе прилоге чинио, те је унапријед скупљено
у новцу 208 фор. а у жити и другим прилозима,
који су у нарави у ту цијељ давани било је
око 150 форината.

Ма да се надало, да ће звоно стићи амо
још до Духова и припреме се чиниле, звоно је
стигло тек 13. августа к цркви; због чега се
није могла у напријед објавити свечаност, него
је на Вел. Госпојину објављено овдашњем народу,
а одмах по Госпојини и неким околним цркве-
ним општинама, да ће освећење и подизање звона
бити у недјељу 28. августа.

Како је ова црква при великој шуми, те
само с једну страну народ може долазити, јер
је с другу (јужну) страну шума од 8 сати ши-
рине (према Варешу и Високом), те с ту страну
и нема никаквих села; а и са сјеверне стране
је доста брдовито и села измијешана с мухаме-
данским селима, те нема много православног на-
рода, око ове цркве; ипак је у суботу доста
народа сабрало се, а особито, који су далеко у
вече су дошли.

Пошто крај цркве има подоста колиба, које
је народ поградио да може преноћити, кад цркви
долази и од рђава времена и непогоде склонити
се, то се народ размјестио по колибама, а они
са стране који не имадоше колиба, наложише
ватре, те се око ватри рахат разложише.

За г. г. свештенике и странце, општина се
побринула те у црквеној кући — у којој има
пет доста лијепих одаја — мало удобнији копак
припремила.

У недјељу јутро, отпоче јутрења око 7
сати, при којој је чинодјејствовао пречасни г.
надзиратељ о.ог протопрезвитерата, а за пјевни-
цом појао је уз домаће појце, учитељ овдашње
комуналне школе г. Димовић. Црква бјеше пре-
пуна народа, преставаљаше тијело праве побож-
ности тихом и смиреном молитвом.

При јутрењи присуио је котарски судица г. Паитони, као замјеник нашега госп. престојника, који је на допусту.

Око 9 сати оглашено је пуцањем прангија и старом звечком, да је започело освештање звона.

Звоно је осветио г. надзиратељ Јелић из Маглаја, са свештеницима г. Николом Николајевићем жепачким и госп. Ристом Стакићем хршким.

По свршетку освећења г. надзиратељ врло лијепу бесједу изговори, у којој опрта значај звона при хришћанским црквама, те напоменувши сметње, које су постојале, да се при црквама, до сад немогоше звона подизати, а такође упоредивши данашње вријеме, које потпомаже да се „цркве красе“; те опоменувши народ, да из велике захвалности подајничком вјерношћу на срцу носи *Његово Величанство цар и краља Франц Јосифа I.* под чијим закриљем данас плодове златне слободе уживамо, на што се народ са бурним „живио“ одазиваше.

По освештању, звоно је подигнуто на дрвени звоник, 20 метара висок.

Пошто је подигнуто, први је звонио госп. надзиратељ; онда г. судица, од народа први је звонио Живко Дробић, тежак из Лозне — хршке парохије — који је цркви том приликом приложио 70 форината.

Не могу овдје пропустити да не наведем, да је исти Живко 1892. год. приложио једно

сребрено кандило у вриједности 30 фор. 50 нч. истој цркви.

Божествену литургију служили су сва три горепоменуца свештеника, што је народу особито задовољство причинило, јер то је у овој цркви велика ријеткост. За вријеме литургије звоно је звонило и прангије пуцале.

По свршетку литургије у 1 сат послје подне, био је свечан ручак, коме су присутни били г. г. чиновници, свештенство, учитељ, неколико угледних сељана, Милан Илић, трговац из Маглаја и неколико виђенијих мухамедоваца из околице.

У вријеме ручка пало је неколико лијепих здравица: Његовом Величанству, Високој земаљској Влади, Високопреч. Конзисторији, ерпском народу, гостима, општини и т. д., које су пропраћене са узвицима: „Живио!“ „Многаја љета“ и пуцањем прангија.

Послије ручка господа, која су при ручку учествовала, учинили су лијеп прилог цркви, на чему нека им је овим изречена највећа благодарност.

Тај дан пало је овој цркви прилога око 147 форината.

Народ је у најљепшем реду до пред сами мрак веселио се играјући и пјевајући, а старији богме и пијући, те се пред мрак задовољан кућама разишао.

В. Стакић.

СА СВЕШТЕНИЧКЕ СКУПШТИНЕ.

Првих дана мјесеца августа ове године, удружено свештенство Краљевине Србије држало је своју пету редовну скупштину у Нишу, на којој су посвршавани послови, који су у дневном реду означени били.

Скупштина се састала 1. августа и прије, почетка свога рада сви свештеници отишли су у нишку саборну цркву на призивање св. Духа, а потом у одређену салу, гдје ће се сједнице скупштинске држати.

Пресједник главног одбора г. прота Н. Стајевић са кратким и језгровитим говором поздравио је скупштину пожеливши јој срећан и користан рад.

За пресједника скупштине једногласно је изабран био г. Димитрије Цвјетковић окружни прота из Пирота; а за потпредеједника госп. Никола Крупежевић свештеник из Топчидера и потребан број секретара.

Одмах за овим у салу скупштинску дошло је Његово Високопреосвештенство г. митрополит Михајило са г. епископима: Савом и Мелентијем, гдје је г. митрополит са дивним говором отворио сједнице скупштинске, напоменувши у свом говору, да је удружење за ових пет година, од када је засновано, својим радом, знатно потпомогло архијерејима и самом себи у извршењу своје тешке и узвишене пастирске службе. Још је нагласио и позвао свештенство, да се одрече *партија* и у мјесто њихног програма проповиједа она начела, која је проповиједао наш пастиреначалник — Господ Исус Христос. Да проповиједа мир, слогу и љубав. Једном ријечи, бесједа је таква, какву је могао само наш највећи књижевник и најбољи бесједник г. митрополит Михајило изговорити. Ми јако жалимо, што не можемо у цијелости ову пуну знања и поуке бесједу донијети, но читаоци овог листа могу је прочитати у „Веснику Српске Цркве“¹⁾, гдје ће се по свој прилици одштампати.

Послије овако свечано отворене скупштине приступило се раду. Прочитан је извјештај главног и уређивачког одбора, који су последије извјестних примједба примили.

Из извјештаја главног одбора види се, да је удружење у прошлој години имало капитала у готовини 11.205-45 дин. а на дугу код својих чланова 12.000 динара. Рахода је имало око 9.000 динара.

Број сарадника на друштвеном органу у овој години знатно је нарастао, што је све допринијело, да „Весник Српске Цркве“ стоји на лијепој висини.

За овим је поп Марко Петровић парох биоградски читао своју расправу „о застарелости свештеничких кривица с погледом на кондуитну листу свештеничку“. И ако је ова расправа доста високим стилом написана и неопредјељиво представљена, ипак је последије неколико учињених примједба од стране појединих говорника, и објашњења потпредседника госп. Крупскевића примљена и донешена одлука:

1) да се учини корак на надлежном мјесту, да и за свештеничке кривице има застарјелости; и

1) Весник у ове земље не долази. Ур.

2) Да свештеника не кондуитише (оцјењује) само једно лице, *прошјереј или намјестник, већ три лица: прошјереј или намјестник, један кога избере Духовни Суд и један, кога избере свештенство онога краја.*

Послије овога усвојен је предлог главног одбора: да се у будуће свештеничка скупштина држи у другој половини мјесеца августа у дане, које главни одбор одреди.

Ова је измјена учињена у цијељи тој: да би се свештенству дала могућност, да може у што већем броју на скупштини бити заступљено, а да опет ни црква због тога уштрба не трпи, нарочито ондје, гдје је само један свештеник при цркви.

Претресан је још и предлог „о измјени чл. 229 зак. о црквеним властима, који говори о намјестничким плашама и дневницама прошким и свештеничких лица, када врше службене послове“, па је с погледом на ненадлежност скупштине за рјешавање предмета овакове природе, приједлог овај избачен.

По предлогу Милана С. Пантелића свештеника зајечарског изабран је одбор од 14 лица који је лично у име скупштине молио г. министра просвјете, да се материјално стање општинског свештенства уреди на основу систематичне плаше. Г. министар дао је депутацији своју ријеч, да ће се још на првој народној скупштини постарати, да се свештеничко стање уреди и обезбједи.

Претресан је приједлог попа Сибина Ђорића о томе: „да само *изасланици, које зборови појединих срезова изберу, на скупштини имају право гласања — рјешавања*“. Разлог му је тај, што се са мањим бројем свештеника овако важне скупштинске ствари могу боље и правилније расправити, него ли, када огроман број, нарочито оближњих свештеника, на скупштину дође. О овом предмету говорило је више говорника и сви су се сложили у том, да би се на предложени начин довела пометња у удружењу, да би се исто претворило у чисто партијско удружење, и када сваки члан има дужност да удружењу плаћа свој улог од 12 дин. годишње, и 6 дин. за лист, праведно је дати му и право, а то је да може сваки члан на скупштини присуствовати

и рјешавати, па с тога је овај приједлог једногласно и одбачен.

Послије претресања још неколико предлога, тичућих се унапријеђења вјере, црквени свештенства, за које је ријешено, да се упути главном одбору на оцјену и даљи рад, а због краткоће времена, приступљено је претресу буџета за идућу годину, који је послије извјесне измјене усвојен.

Ријешено је, да се идућа свештеничка скупштина држи у Биограду, као мјесту које је за смјештај свих домовних чланова најподесније.

За овим је не предлог одбора од двајесторице једногласно изабран главни и уређивачки одбор, у који су ушла ова лица:

И. У главни одбор:

1. Милутин Стокић, прото из Биограда, 2. Марко Петровић, свештеник из Биограда, 3. Никола Божић, свештеник из Биограда, 4. Јован Илић, свештеник из Биограда, 5. Живко Ивановић, прото из Пожаревца, 6. Милутин Поповић, прото из Ђуприје, 7. Алекса Радовановић, прото из Ниша, 8. Живко Бранковић свештеник из Ниша, 9. Милан С. Пантелијћ, свештеник из Зајечара, 10. Михајло Николић, свештеник из Радужева, 11. Димитрије К. Михајловић, свештеник из Краљева, 12. Тодор Прокић, свеш. из Забојнице.

II. У уређивачки одбор:

1. Протосинђел Виктор из Биограда, 2. Илија Протић, прото из Биограда, 3. Никола Стевановић, свештеник из Биограда, 4. Томо Стојадиновић, ђакон из Биограда, 5. Петар Милојевић, ђакон из Биограда.

Гл. одбор се конституисао изабрав себи за уредника: г. проту Милутина Стокића, за подпредседника г. Марка Петровића, и за уредника друштвеног листа г. протосинђела Виктора. За секретара Глав. одбора изабран је Ранко Лукић свештеник из Биограда.

Са овим су сједнице скупштинске закључене кратким, али лијепим говором пресједништва, у коме је пожелело браћи свештеницима срећан пут и да са нашим здружењем у идућој години можемо више користити св. вјери, цркви и народу нашем.

Послије овога држан је у Саборној цркви парастос свима умрлим члановима удружења, од када је ово постало, на којима је чинодјејствовао Њ. В. г. Митрополит Михајло са већим бројем свештеника. На парастосу присуствовала је цијела скупштина и знатан број нишких грађана, који такође дођоше, да присуствују помену својих умрлих пастира. Да, чисто нас нека језа хваташе, када виђесмо, гдје око 300 свештеника са запаљеним воштаницама у руци сјеђаху се и помињаху умрле своје другове, а чланове свештеничког удружења. Ако ништа друго, ово је заиста достојна пошта и топла благодарност умрлим друговима својим, гдје ће се њихова имена на вјечита времена спомињати, докле год траје удружено свештенство.

За ово кратко вријеме од пет година, од када је ово удружење засновано, оно је знатно користило св. вјери, цркви и архијерејима својим у извршењу велике и одговорне пастирске службе, што је у својој бесједи и Њ. В. Митрополит признао. Користило је удружење још и самом свештенству, јер је заузимањем његовим створило себи, пензионни фонд за своју сирочад тако, да сада сваки свештеник може мирно у гроб лећи, када га Свевишњи на суд позове, без да мора мислити за насушни љеб породице своје.

2. Августа, као на осамнаести рођен дан Њ. В. краља нашег Александра I. скупштина није радила, већ су сви свештеници присуствовали служби Божијој, на којој је пречастни г. архимандрит Инокентије бивши ректор богословије биоградске посвећен за епископа нишке Епархије на мјесто епископа Јеронима, који је недавно умро.

Св. службу Божију одслужило је Њ. В. г. Митрополит Михајло са епископима: жичким г. Савом и тимочким г. Мелентијем а уз припомоћ 15 свештеника. На благодарењу, које је овог дана у част рођеног дана Његовог Величанства нашег краља Александра извршено, обукли су се у свештене одежде још и сви дошавши архимандрити, игумани, протосинђели, и синђели. Даље сви протојереји, намјестници, и одииковани свештеници.

Нишка саборна црква, која је готово највећа у цијелој Србији била је свијетом толико

пуна, да ни половина народа у њу ући није могло, што је многим жао остало.

У цркви на служби и благодарењу присуствовали су и Њихова Величанства краљ Александер и Милан, сви министри, представници страних дворова и остали великодостојници.

Њ. В. г. Митрополит Михајило говорио је тада двије бесједе: једну у част великог народног празника, а другу, када је новоизабраном архијереју предавао жезал.

Дај Боже, да свештеничко удружење краљевине Србије својим радом и удруженом снагом

припоможе, да се сроди оно, што је одрођено, да се сва по Христу браћа, који смо подијељени на источну и западну цркву, и око чега је доста братске крви невино прољевено, једном уједини, те да сви скупа на уздигнућу св. вјере правосл. заједнички порадимо и да једног дана сво свештенство цијелог православља можемо се на једно мјесто искупити и Једног у нераздјелној Тројници прославити.

Зајечар, 10. августа 1894. год.

Милан С. Пантелиј,
свештеник зајечарски.

РАЗНО.

Ново добротворно дјело Његовог Високопреосвештенства Дабро-босанског Митрополита Ђорђа Николајевића. Православни Срби у Котору (Бока Которска) прегли су свом снагом да поред своје мушке основне школе подигну и обезбједе и женску основну школу у Котору. Број православних Срба у Котору није велики, а ни материјално стање њихово не стоји баш високо, да би могли сами подићи и обезбједити ту школу. За то се је одбор, — коме је предједник познати родољуб — старина, преосвећени Епископ Боко-которски Герасим Петрановић, — прије неколико мјесеци и обратио Србима и изван Боке Которске, а особито онцијем Србима, који су већ и рјечју и дјелом доказали и посвједочили своје родољубље у корист свога народа и народне просвјете.

Усљед тога Његово Високопреосвештенство Митрополит Николајевић увидио је нужду и потребу српске основне женске школе у Котору, те је 29. маја ове године и послао у фонд исте школе припомоћ од 500 (пет стотина) форината а. вр.

Одговарајући и захваљујући се Митрополиту Николајевићу на овоме дару, преосвећени Епископ Герасим у име своје и у име одбора, између осталог вели: „Знатни дар и прилог од ф. 500, који у корист фонда српско-православне женске школе у Котору изволите послати, обрадовао је мене, чланове одбора, пак и остале православне Которане и у опште Бокеље, чим

муњевитом брзином за тај дар дознадоше. У име свију изјављујем Вашем Високопреосвештенству најердачнију благодарност, као великоме познатоме српском Меценату! Бог милостиви нека продужи у добром здрављу Ваш цјењени старачки живот!“...

Придружујући се и ми срдачним жељама и топлим молитвама преосвећеног Епископа Герасима, велимо: Нека велики и јаки Бог поживи још дуго нашег сиједог Архипастира и великог добротвора Митрополита Ђорђа Николајевића на срећу и корист цркве и српско-православног народа!

Јавна благодарност. Висока земаљска Влада за Босну и Херцеговину, покрај многих добротинастава, које је учинила овој св. обитељи, даровала је још у прошлој години потпору од 1.200 фор. за поправак манастирских зграда, које су се прилично порушиле биле, те је исти поправак ове године и извршен.

На овом великом и племенитом дару Високе земаљске Владе, од стране потписане управе манастира Дужи, изриче се најтоплија благодарност.

Српско-православна управа у манастиру Дужи 28. септембра 1894.

Управитељ:

Герасим Јовановић,
игуман.

Јавна благодарност. Са многих страна Босне и Херцеговине побожни српски народ сваке године о Великој и Малој Госпојини долази овдашњој цркви, да се поклони чудотворној икони св. Богородице, која непрекидно чудним начином излива милост Божију и дарива разноврсна исцјелења свима који јој е' вјером приступају. Тако је по стародавном обичају и ове године о Великој и Малој Госпојини силао народ походно ову знамену српску светињу. Том приликом народ је богате и красне дарове св. цркви и српској школи приложио, а многи опет, који лично не добоше послаше прилоге преко другијех. Потписани сматра часном дужношћу у име свештенства и свега овдашњег српског православног народа овим путем изјавити најдубљу захвалност свима поштованим и дичним посјетиоцима и приложницима, шаљући пред троном св. Богородице топле молитве преблагом Богу за здравље и спасење њихово и молећи се пресветој Богородици да им буде у животу помоћница и заступница, и да их избави ѿ всѣкіа нѣжды, скѣрки и печѣли.

Чајниче, 10. септембра 1894.

П. Ш. Комадановић,
парох — надзиратељ.

Јавна захвалност. Велеможни госп. *Франо Фоглар*, окружни престојник из Д. Тузлае, приликом доласка свог у Факовиће на Петров-дан ове године, благоизволио је посјетити српско-православну парохијалну цркву у Факовићима у намјери, да је прегледа.

Том приликом, као израз љубави своје према светом храму, приложио је истоме 10 форинти а. вр.

На том његовом добродушном милодару овим му се у име парохијалног народа и црквеног одбора цркве факовићке изриче срдачна хвала и благодарност; живио!

Факовићи, 14. септембра 1894.

Теодосије С. Поповић,
парох.

Јавна захвалност. Мухамеданцу Мумину Силајдићу и друговима му Мухарему и Омеру из села Већебиља, који су при мјерењу грунта овдашњим грунтовничким мјерником на 26. августа о. г. изјавили, да, пошто је црквени простор (плац) доста стијешњен био, поклањају из љубави према св. богомољи, од свог властитог

земљишта, већим дијелом у шуми (шипрази), која се даде згодно искрчити и употребити и нешто отворене њине. С тим њиховим племенитим даром — може се рећи — простор је око цркве знатно проширен.

Овим се од стране црквеног одбора и парохијалног народа цркве факовићке уз признање изриче најтоплија захвалност и благодарност честитим Мухамеданцима, на њиховом племенитом дару, који су св. цркви приложили.

Факовићи, 21. септембра 1894.

Теодосије С. Поповић,
парох.

Јавна благодарност. Побожни Хришћанин и вриједни Србин г. Јово Самоуковић, трговац из Сарајева, и његова супруга гђа Јелка на дан 8. септембра о. г. послали су као дар овој св. обитељи: 3 златоткане завјесе, и 1 кићанку златну, 1 сребрену панагију и 1 сребрену кашичицу за св. причест. Вриједност послатог дара износи око 100 фор.

Потписани сматра за пријатну дужност, у име братства племенитим дароватељима изјавити своју најтоплију благодарност, жедећи им од Бога лијепо здравље, дуг и срећан живот.

Боже дај да се и остала браћа на њих угледају, јер само братака помоћ и дарезљива рука Србинова, кадри су ову св. обитељ — која је скоро 300 година у рушевинама лежала — пристojно украсити.

Милешево, 17. септембра 1894.

Архимандрит **Теодосије**.

Јавно признање. Доље потписана српско-православна црквена општина, наручила је за своју цркву код госп. **Петра Николића**, трговца у Загребу, иконе за икононостас, на му ми са наше стране овиме изјављујемо, да смо, што се тиче рада, потпуно задовољни, не само у солидности и слагању боја, него и у тому што иконе сасвим одговарају православному стилу и — за то му остајемо увијек признатељни.

Српско-православна црквена општина:

У Ошешкију, 15. јула 1894.

Григорије Стојисављевић,
парох и прота.

Томо Катић, **Глишо Тривуновић**,
тутори.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Богословски питомци. У I. разреду српско-православног богословског завода у Рељеву примљени су за ову 1894./5. школску годину, као *редовитни питомци*, ови ученици:

1. Јово Мачкић ученик V. разреда велике сарајевске гимназије из Раткова, котара кључког;
2. Јово Стефковић V. разр. вел. сар. гимн. из Сарајева;
3. Светислав Давидовић VI. разр. вел. сар. гимназије из Бугојна;
4. Димитрије Бањац V. разр. вел. сар. гимн. из Кључа;
5. Дамјан Грбић VI. разр. вел. сар. гимн. из Брњеуше, котара петровачког;
6. Петар Станић V. разр. вел. сар. гимн. из Сарајева;
7. Милан Поповић V. разред карловачке гимназије из Боз. Градишке;
8. Томо Поповић ученик карловачке гимназије *са испитом зрелости* родом из Мајевца, код Дрвенте;
9. Бранко Поповић V. разр. вел. сар. гимн. из Мртвице, котара брчанског, и
10. Тодор Савић искушеник манастира Папраће, као *ванредни питомцац*.

Богословски кандидати Дабро-босанске епархије у великој сарајевској гимназији. У почетку ове 1894./5. школске године Висока Земаљска

школа за Босну и Херцеговину примила је велику гимназију, као богословске кандидате са штепендијом по 200 форинти годишње из Дабро-босанске епархије ове ученике:

1. Павле Катанић из Ступара, котара грачаничког за II. разр. гимназије;
2. Душан Лапчевић из Зенице за II. разр. гимназије;
3. Цвијетин Брежанчић из Јеремића, котара Власенице, за I. разр. гимназије;
4. Марко Поповић из Вуковског код Бугојна за IV. разр. гимназије;
5. Симеон Травар из Гламоча за I. разр. гимназије;
6. Јово Васиљевић из Дрвенте за I. разр. гимназије.
7. Мићо Ивановић из Печеноговаца, котар Прњаворски, за I. разр. гимназије;
8. Бошко Милановић из Поточана, котара Прњавор. за III. разр. гимназије, и
9. Богољуб Бијелић из Аустро-угарске у I. разр. гимназије.

Ови ученици зову се *богословски кандидати* за то, што примају богословску штипендију по 20 форинти мјесечно, која је већа од обичних штипендија, и што су се са реверсом обвезали да ће по свршетку осам разреда гимназије ступити у богословски завод у Рељеву и за тим се свештеничком чину посветити.

ОСВЕШТАНЕ ЦРКВЕ

у дијецези Херцеговачко-Захолмској.

У *Кушима*, (котар билећки) новосазидана црква, храм свете Тројице, освјештана 9. јула 1891. године.

У *Мандику селу*, (жупањачки котар) новосазидана црква храм св. Воведенија, освјештана 30. јуна 1891.

У *Драчеву*, (котар требински) новосазидана црква храм Рождества св. Богородице, освјештана 18. октобра 1892.

У *Струјицима*, (кот. љубињски) обновљена црква, освјештана 20. октобра 1892.

На *Тројициној главици*, (котар требињски) обновљена црква храм св. Тројице, освјештана 26. октобра 1892.

У *Благају*, (котар мостарски) новосазидана црква, храм св. Василија Острошког, освјештана 15. августа 1893.

У *Берушици*, (котар гатачки) новосазидана црква, храм св. првомуч. и архиђакона Стефана, освјештана 8. јула 1894.

У *Љубомиру*, (котар билећки) обновљена црква, храм св. апостола Петра и Павла, освјештана 14. јула 1894.

На *Пешковици*, (кот. требињски) обновљена црква, храм свете Параскеве, освјештана 24. јула 1894.

У *Кришевљанима*, (кот. невесињски) новосазидана црква, храм Успенија пресв. Богородице, освјештана 15. августа 1894.

РУКОПОЛОЖЕНИ

Михајло Вучковић, свршени богослов рељевски родом из Јагодића, при освећењу ново-саграђених цркава у граду Јајцу и Дабру, 8. и 11. септембра о. г. рукоположен је од Митрополита Николајевића за ђакона и свештеника, и предата му је у администрацију упражњена парохија *Подрашница* у Варцар-вакуфском протопрезвитерату.

Стојан Врађешев, свршени рељевски богослов и учитељ српско-православне основне школе у Чађавици, при освештању звона грађених цркава у Дабру и Јелашиновцима дана 11. и 14. септембра о. г. рукоположен је за ђакона и свештеника од Његовог Висококопреосвештенства Митрополита Ђорђа Николајевића, и

предата му је у администрацију парохија *Добрлин*, у костајничком протопрезвитерату, коју ће примити тек концем ове школске године — почетком мјесеца јула 1895.

Ђорђе Павић, ђакон и питомац завода богословског у Рељеву, 6. октобра о. г. рукоположен је у чин презвитера. У оскудици професора свештеничког чина, обвезан је служити у заводној цркви. При свршетку наука богословских, биће постављен на једну од упражњених парохија.

Љубомир Николић, свршени рељевски богослов 6. и 16. октобра т. г. рукоположен је од Митрополита Николајевића за ђакона и свештеника и постављен за трећег свештеника парохије града Сарајева.

ПРОИЗВЕДЕН.

Миле Х. Попадић, парох и надзиратељ кључког протопрезвитерата на служби Архијерејској у Кључу 22. сеп-

тембра ове године произведен је од Висококопреосвештеног митрополита Ђорђа Николајевића за *протопрезвитера*.

Број 2367.

СЛУЖБЕНА ОПОМЕНА.

Они протопрезвитери и надзиратељи протопрезвитерата, као и подручни свештеници, који *исказе* о броју православних ученика у српско-православним вјероисповиједним и народним (комуналним) школама за прошлу школску годину 1893./4. поднијели нијесу — позивају се да исте у смислу конзисторијалне окружнице од 22. јануара 1887. број 115, а према формуларима истој окружници приложеним, до 30. новембра т. г. овој духовној власти поднесу, како би се до конца ове 1894. године *статистички преглед* школâ у овој епархији попунили могао.

У *Сарајеву*, 7. октобра 1894.

АЕ. М. Конзисторија Дабро-босанска.